



BOSNA I HERCEGOVINA  
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE  
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

---

**I N F O R M A C I J A**  
**O BANKARSKOM SISTEMU**  
**FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**  
**31. 03. 2008.**

Sarajevo, maj/svibanj 2008.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. marta 2008. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

## **I UVOD 1**

## **II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2**

<b>1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA</b>	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	2
1.3. Kadrovi	6
<b>2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA</b>	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	16
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	18
2.2. Profitabilnost	24
2.3. Likvidnost	28
2.4. Devizni rizik	32

## **III ZAKLJUČCI I PREPORUKE 35**

## **PRILOZI**

## I UVOD

U prva tri mjeseca 2008. godine bankarski sektor u Federaciji BiH je, kako je i očekivano, imao usporeniji rast, te zadržao pozitivne trendove razvoja iz prethodnog perioda. Nakon pripajanja HVB Central Profit Banke d.d. Sarajevo UniCredit Bank d.d. Mostar, od 01. 03. 2008. godine, u Federaciji BiH bankarsku dozvolu ima 21 banka. Privremenu upravu s 31. 03. 2008. godine imale su tri banke (Una banka d.d. Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar i Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo). Banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, a od 16 novootvorenih dijelova banaka iz FBiH, tri su otvorena u Republici Srpskoj.

Kao rezultat navedene integracije, u prvom kvartalu 2008. godine došlo je do značajnog rasta pokazatelja koncentracije u aktivni, kreditima i depozitima. Evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta (na kraju 2007. godine 74,4%), kredita i depozita. Ukupna bilansna suma u Federaciji BiH na dan 31. 03. 2008. godine iznosila je 14,3 milijarde KM, što je za 1% ili 114 miliona KM više u odnosu na kraj 2007. godine. Rast bilansne sume najviše je u izvorima finansiran rastom uzetih kredita (za 4% ili 73 miliona KM), te kapitala (za 1% ili 12 miliona KM), dok su depoziti ostali gotovo na istom nivou kao na kraju 2007. godine.

Vrlo snažan rast u aktivni imali su krediti koji su 31. 03. 2008. godine iznosili 9,4 milijarde KM (u odnosu na 2007. godinu porasli za 6% ili 548 miliona KM), što se direktno odrazilo na pad novčanih sredstava za 8% ili 388 miliona KM, koja su iznosila 4,5 milijardi KM. Krediti privatnim preduzećima su porasli za 8%, a stanovništvu 5%. U ukupnoj strukturi kredita, krediti stanovništvu učestvuju sa 49,8%, a preduzećima 45,6%. S aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni već duži period nema promjene, odnosno dio kredita od cca 30% plasiran je za podršku proizvodnji, tj. u stambenu izgradnju, mali biznis (obrt) i poljoprivredu.

U strukturi pasive nastavljen je trend laganog pada učešća depozita i rasta kreditnih obaveza. S iznosom od 10,2 milijarde KM i učešćem od 71% depoziti su i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi značajan izvor finansiranja su kreditna sredstva s učešćem od 14,7%, te kapital s učešćem od 10,7%.

Što se tiče promjena u sektorskoj strukturi depozita najveći rast (22% ili 215 miliona) imali su depoziti javnih preduzeća (s iznosom od 1,2 milijarde KM 31.03.2008. godine imali su učešće od 11,9%). Depoziti stanovništvu su porasli za 3% ili 121 milion KM i dostigli iznos od 4,3 milijarde KM i učešće od 42,5%. Značajan pad depozita imale su: javne institucije za 23% ili 299 miliona KM (s iznosom od jedne milijarde imali su učešće od 9,8%) i privatna preduzeća čiji su depoziti značajno smanjeni (za 9% ili 145 miliona KM). Štedni depoziti u 2008. godini nastavili su s umjerenim rastom, odnosno s povećanjem od 2,2% ili 89 miliona KM dostigli su iznos od 4,2 milijarde KM.

Regulatorni kapital banaka u FBiH, koji je ostao na nivou prošlogodišnjeg, na dan 31. 03. 2008. godine iznosio je 1,9 milijardi KM. Osnovni kapital je povećan za 8% ili 105 miliona KM, a dopunski smanjen za 20% ili 106 miliona KM. Rast osnovnog kapitala, po osnovu priliva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije, kod jedne banke je u iznosu od 7,3 miliona KM.

Za tri mjeseca 2008. godine, u odnosu na isti period 2007. godine, na nivou sistema ostvarena je znatno manja dobit, odnosno 4,2 miliona KM, što je najvećim dijelom rezultat visokog iznosa gubitka kod jedne banke. Pozitivan finansijski rezultat od 22,6 miliona KM ostvarilo je 16 banaka, a kod pet banaka gubitak u poslovanju iznosio je 18,4 miliona KM.

## II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

### 1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

#### 1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 03. 2008. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imala je 21 banka. Broj banaka je manji za jednu u odnosu na 31. 12. 2007. godine. Data je saglasnost za statusnu promjenu pripajanja HVB Central Profit Banke d.d. Sarajevo UniCredit Zagrebačkoj banci d.d. Mostar koja je istovremeno promijenila naziv u UniCredit Bank d.d. Mostar, tako da je od 01. 03. 2008. godine u Federaciji BiH 21 banka.

Privremenu upravu sa 31. 03. 2008. godine imale su tri banke (UNA banka d.d. Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar i Privredna banka Sarajevo d.d. Sarajevo).

U prvom kvartalu 2008. godine banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 16 novih organizacionih dijelova, a istovremeno su tri organizaciona dijela zatvorena. Od novootvorenih, tri su otvorena u Republici Srpskoj. U odnosu na 31. 12. 2007. godine kada su banke imale 569 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja porast od 2,3%.

Sa 31. 03. 2008. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 54 organizaciona dijela u Republici Srpskoj, a 11 banaka je imalo 15 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Šest banaka iz Republike Srpske imale su 22 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

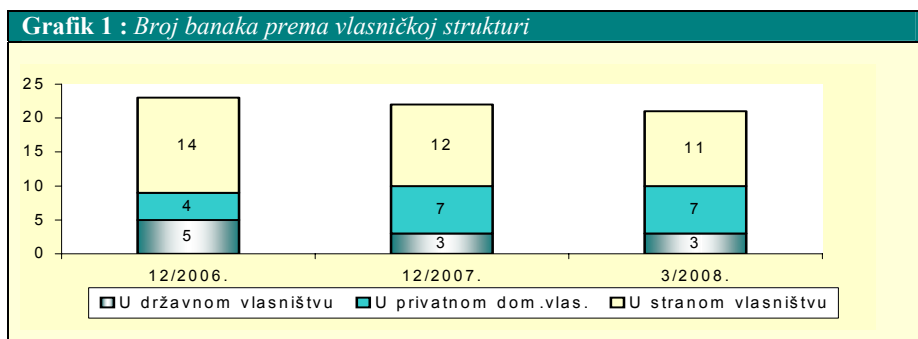
Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 03. 2008. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 14 banaka.

#### 1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama<sup>1</sup> sa 31. 03. 2008. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama<sup>2</sup> je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (86%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu<sup>3</sup> 3 banke (14%)

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

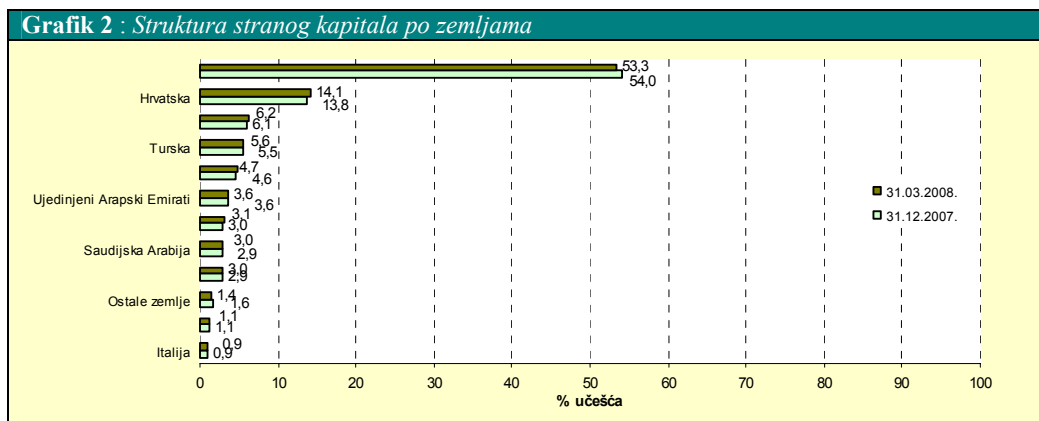


<sup>1</sup> Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

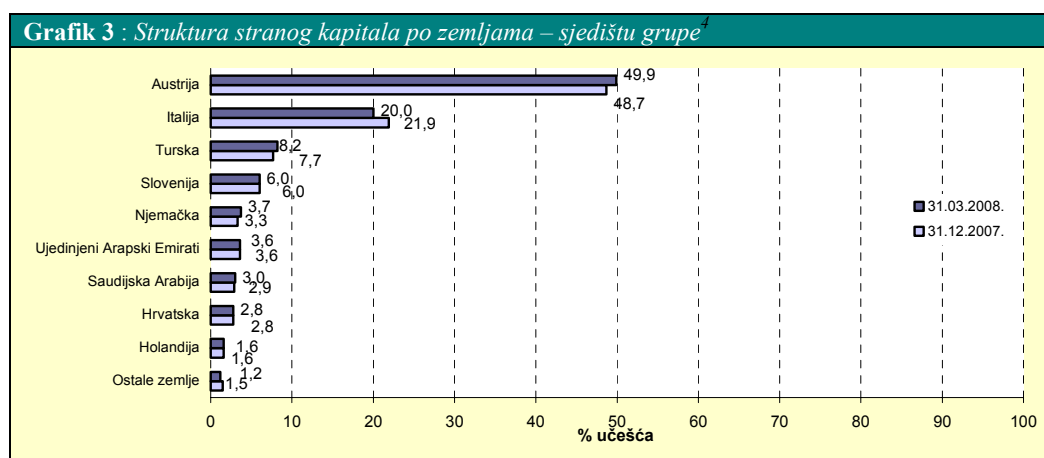
<sup>2</sup> Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 31.03.2008.godine.

<sup>3</sup> Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Ako se analizira samo strani kapital po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 03. 2008. godine 53,3% stranog kapitala bilo je u vlasništvu dioničara iz Austrije, zatim 14,1% se odnosi na dioničare iz Hrvatske, dok su ostale zemlje imale učešće manje od 10%.



Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju na kraju prvog kvartala 2008. godine takođe je najveće učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije (49,9%), a slijede italijanske banke s učešćem od 20%. Ostale zemlje imaju učešća manja od 10%.



Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala<sup>5</sup>.

<sup>4</sup> Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

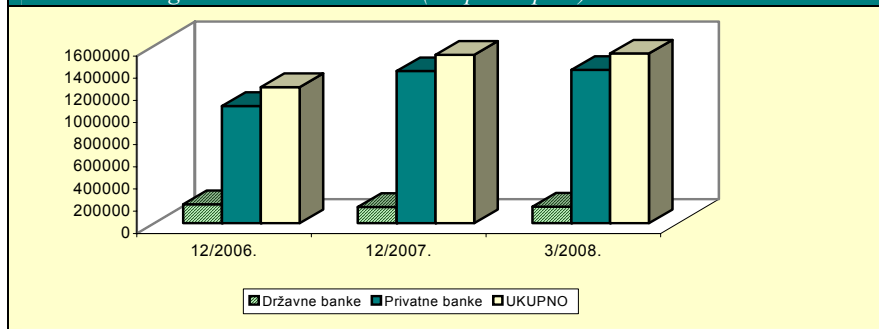
<sup>5</sup> Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

-u 000 KM-

**Tabela 1 : Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu**

BANKE	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	170.680	14%	147.022	10%	148.664	10%	86	101
Privatne banke	1.055.905	86%	1.370.996	90%	1.381.339	90%	130	101
U K U P N O	1.226.585	100%	1.518.018	100%	1.530.003	100%	124	101

**Grafik 4 : Pregled strukture vlasništva (ukupni kapital)**



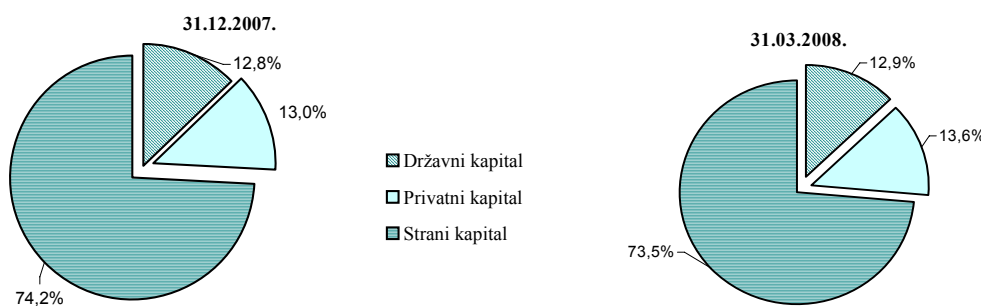
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

**Tabela 2 : Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala**

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	135.019	15,2	133.582	12,8	133.582	12,9	99	100
Privatni kapital (rezidenti)	83.077	9,3	135.728	13,0	140.809	13,6	163	104
Strani kapital (nerezidenti)	670.695	75,5	775.912	74,2	760.058	73,5	116	98
U K U P N O	888.791	100,0	1.045.222	100,0	1.034.449	100,0	118	99

**Grafik 5. Struktura vlasništva (dionički kapital)**



Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvom kvartalu 2008. godine smanjen je za 1% ili 10,8 miliona KM. U jednoj banci dionički kapital je povećan dokapitalizacijom u iznosu od 7,3 miliona KM, od čega je učešće nerezidenata 1,5 miliona KM a rezidenata 5,8 miliona KM. Statusna promjena pripajanja jedne banke (sa većinskim stranim učešćem u kapitalu) drugoj

4

banca koja je također sa većinski stranim učešćem u kapitalu, s iznosom kapitala manjim od nominalnog (razlika je išla u korist emisionog azija), uticala je na smanjenje dioničkog kapitala nerezidenata.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 03. 2008. godine iznosi 12,9 % i isti je kao na kraju 2007. godine.

U odnosu na kraj 2007. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu bankarskog sektora povećano je sa 13% na 13,6% odnosno za 5,1 milion KM, kao rezultat sljedećeg: prometom dionica između rezidenata i nerezidenata (kod pet banaka) neto efekat je smanjenje za 0,7 miliona KM, te povećanje kupovinom dionica iz dokapitalizacije kod jedne banke u iznosu od 5,8 miliona KM od strane domaćih kupaca.

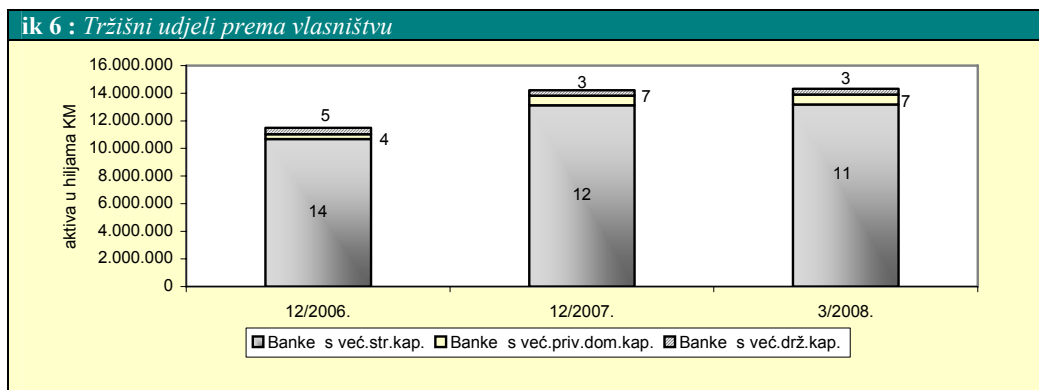
Učešće stranog kapitala smanjeno je sa 74,2% na 73,5%, odnosno za 15,8 miliona KM i to iz osnova: izvršene dokapitalizacije povećanje u iznosu od 1,5 miliona KM kod jedne banke, naprijed navedenim prometom dionica između rezidenata i nerezidenata u pet banaka (neto efekat na strani kapital je povećanje za 0,7 miliona KM), i smanjenje u iznosu od 18,1 milion KM u postupku integracije dvije banke.

Promjene u vlasničkoj strukturi su se odrazile i na učešće, odnosno tržišne udjele i poziciju banaka grupiranih prema kriterijumu većinskog vlasništva na dioničkom kapitalu. Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu smanjio se za 0,3 procentna poena, ali je sa 31. 03. 2008. godine iznosio i dalje visokih 92,1%. Tržišni udjel banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom iznosio je 5%, što je za 0,1 procentni poen više nego na kraju 2007. godine. Udio državnog kapitala se povećao sa 2,7% na 2,9%.

U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja odvijali su se i integracijski procesi u prethodnim periodima, koji su rezultirali okrupnjavanjem najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te zaoštavanjem konkurencije. U posmatranom periodu, završen je jedan integracijski proces (statusna promjena pripajanja) sa 29. 02. 2008. godine. Ovakvi procesi imaju za rezultat smanjenje broja banaka, dovode do jačanja ishodne banke, ali i povećanja koncentracija u bankarskom sektoru u Federaciji BiH.

- u %-

<b>Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)</b>									
BANKE	31.12.2006.			31.12.2007.			31.03.2008.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	5	13,9	4,1	3	9,7	2,7	3	9,7	2,9
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	4	3,7	2,9	7	10,9	4,9	7	11,9	5,0
Banke s većinskim stranim kapitalom	14	82,4	93,0	12	79,4	92,4	11	78,4	92,1
UKUPNO	23	100,0	100,0	22	100,0	100,0	21	100,0	100,0



### 1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31. 03. 2008. godine bilo je ukupno zaposleno 7.650 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 4%, a u privatnim bankama 96%.

**Tabela 4 : Zaposleni u bankama FBiH**

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	423	6%	342	5%	338	4%	81	99
Privatne banke	6.183	94%	7.019	95%	7.312	96%	114	104
UKUPNO	6.606	100%	7.361	100%	7.650	100%	111	104
Broj banaka	23		22		21			

U prvom kvartalu 2008. godine broj zaposlenih je povećan za 4% ili 289 radnika, i to u privatnim bankama.

**Tabela 5 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih**

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	2.408	36,5%	2.725	37,0%	2.873	37,6%	113	105
Viša stručna sprema	714	10,8%	799	10,8%	828	10,8%	112	104
Srednja stručna sprema	3.391	51,3%	3.759	51,1%	3.870	50,6%	111	103
Ostali	93	1,4%	78	1,1%	79	1,0%	84	101
UKUPNO	6.606	100,0%	7.361	100,0%	7.650	100,0%	111	104

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

**Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom**

BANKE	31.12.2006.			31.12.2007.			31.03.2008.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	423	474.793	1.122	342	381.036	1.114	338	407.136	1.205
Privatne	6.183	11.023.562	1.783	7.019	13.822.471	1.969	7.312	13.910.571	1.902
UKUPNO	6.606	11.498.355	1.741	7.361	14.203.507	1.930	7.650	14.317.707	1.872



Na kraju prvog kvartala 2008. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,87 miliona KM aktive, što je neznatno manje nego na kraju 2007. godine, a kao rezultat veće stope rasta broja zaposlenih nego aktive bankarskog sektora. Ovaj pokazatelj je znatno bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

**Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama**

Aktiva (000 KM)	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	5	2	2
500 do 1.000	7	7	8
1.000 do 2.000	4	7	6
2.000 do 3.000	6	4	4
Preko 3.000	1	2	1
UKUPNO	23	22	21

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 325 hiljada KM do četiri miliona KM aktive po zaposlenom. Sedam banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 1,9 miliona KM.

Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uvjeta pod kojima pružaju svoje usluge i plasiraju sredstva klijentima.

## 2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, a na osnovi izvještaja propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom<sup>6</sup>.

<sup>6</sup> Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.03.2008. godine ove stavke su iznosile 591 milion KM.

## 2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 31. 03. 2008. godine, iznosila je 14,3 milijarde KM, što je za 1% ili 114 miliona KM više u odnosu na kraj 2007. godine. Ovo je najniža kvartalna stopa rasta ostvarena u posljednje tri godine, što je i očekivano s obzirom da se radi o prvom kvartalu godine, te da je u 2007. godini ostvaren značajan rast bankarskog sistema.

<b>Tabela 8 : Bilans stanja</b>					
O P I S	IZNOS ( u 000 KM )			INDEKS	
	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
<b>A K T I V A ( IMOVINA ):</b>					
Novčana sredstva	4.286.202	4.895.107	4.506.608	114	92
Vrijednosni papiri <sup>7</sup>	45.922	48.565	36.767	106	76
Plasmani drugim bankama	105.390	69.314	62.499	66	90
Kreditni	6.820.154	8.875.003	9.423.163	130	106
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	288.433	329.128	355.404	114	108
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	6.531.721	8.545.163	9.067.759	131	106
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	341.671	406.567	409.045	119	101
Ostala aktiva	187.449	238.826	235.029	127	98
<b>UKUPNA AKTIVA</b>	<b>11.498.355</b>	<b>14.203.507</b>	<b>14.317.707</b>	<b>124</b>	<b>101</b>
<b>P A S I V A :</b>					
<b>O B A V E Z E</b>					
Depoziti	8.379.322	10.190.977	10.170.776	122	100
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.890	3.289	3.289	114	100
Obaveze po uzetim kreditima	1.420.944	1.856.471	1.929.188	131	104
Ostale obaveze	468.614	634.752	684.451	135	108
<b>KAPITAL</b>					
Kapital	1.226.585	1.518.018	1.530.003	124	101
<b>UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)</b>	<b>11.498.355</b>	<b>14.203.507</b>	<b>14.317.707</b>	<b>124</b>	<b>101</b>

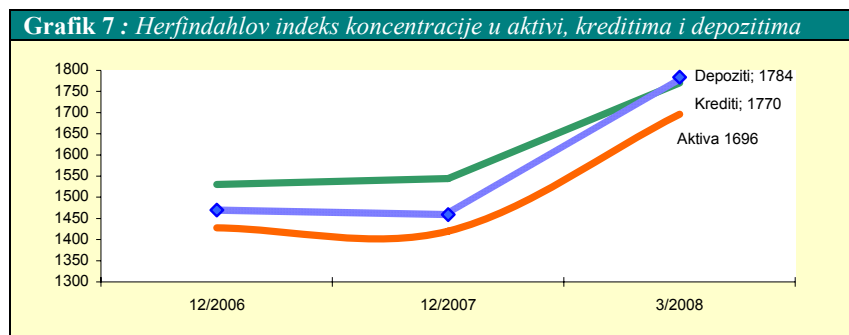
<b>Tabela 9 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi</b>									
BANKE	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEKS		
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	5/3	7/5	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Državne	5	474.793 4%	3	381.036 3%	3	407.136 3%	80	107	
Privatne	18	11.023.562 96%	19	13.822.471 97%	18	13.910.571 97%	125	101	
<b>UKUPNO</b>	<b>23</b>	<b>11.498.355 100%</b>	<b>22</b>	<b>14.203.507 100%</b>	<b>21</b>	<b>14.317.707 100%</b>	<b>124</b>	<b>101</b>	

U posmatranom periodu većina banaka imala je neznatan porast bilansne sume, kod devet banaka aktiva je manja nego na kraju 2007. godine (između 1% i 5%), tri relativno manje banke imale su porast aktive od cca 10%, a samo jedna banka (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ostvarila je značajniji rast bilansne sume od 42%.

<sup>7</sup> Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospeljeka.

Dvije od tri najveće banke u sistemu imale su stope rasta 0,9% i 4,1%, dok je kod treće banke aktiva manja za 2,7% ili 96 miliona KM nego na kraju 2007. godine. Na ove banke odnosi se 26% ili 29 miliona KM od ukupnog rasta bilansne sume bankarskog sektora.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja : u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa<sup>8</sup>.



U prvom kvartalu 2008. godine došlo je do značajnog rasta Herfindahlovog indeksa koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima ( za 276, 226 i 325 jedinica) i njihova vrijednost 31. 03. 2008. godine iznosila je 1.696, 1.770 i 1.784 jedinice. Razlog porastu pokazatelja koncentracije je izvršena integracija dvije banke u trećem mjesecu 2008. godine, a s obzirom da su to dvije velike banke u sistemu, navedeni pokazatelji su imali visok porast, te se približili iznosu od 1.800 jedinica, koji je, prema standardima, granična vrijednost umjerene koncentracije, odnosno vrijednost HHI preko tog iznosa je pokazatelj visoke koncentracije<sup>9</sup>.

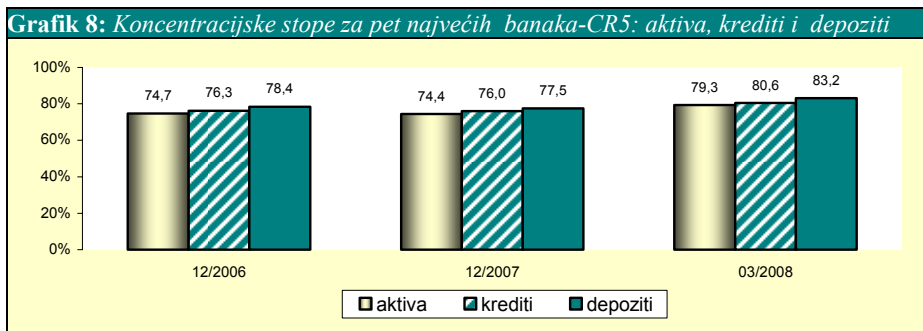
Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa<sup>10</sup> (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće, kredite i depozite pet najvećih banaka u sistemu na kraju prvog kvartala 2008. godine iznosili su 79,3%, 80,6% i 83,2%, a povećanje u odnosu na kraj 2007. godine je iz osnova uključivanja još jedne banke u grupu pet najvećih banaka u sistemu, nakon integracije dvije banke iz ove grupe u prvom kvartalu 2008. godine. Evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta (na kraju 2007. godine 74,4%), kredita i depozita.

<sup>8</sup> Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli  $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$ ,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela svih banaka u sistemu ( za pojedinačnu banku izračunava se kao kvadrat procentnog udjela te banke u ukupnom sistemu). Napominjemo da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

<sup>9</sup> Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

<sup>10</sup> Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.



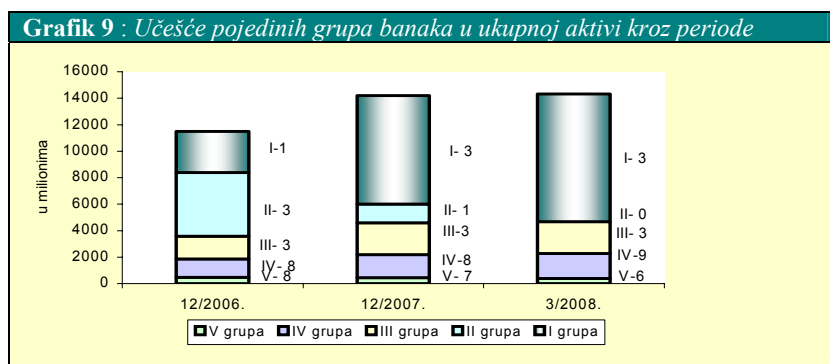
Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive<sup>11</sup>. U pojedinim grupama desile su se manje promjene u broju banaka i učešću, kao rezultat rasta aktive kod nekoliko manjih banaka i završetka procesa statusne promjene pripajanja jedne banke.

Na kraju prvog kvartala 2008. godine, a nakon integracije dvije banke (31. 12. 2007.godine banke su bile u I i II grupi), tri najveće banke (I grupa) i dalje imaju dominantno učešće od 67,4%. Broj i učešće II grupe ostalo je nepromijenjeno (tri banke i učešće od 16,8%). Najbrojnija IV grupa (devet banaka) s aktivom između 100 i 500 miliona KM povećala se za još jednu banku, čija je aktiva prešla iznos od 100 miliona KM, što je rezultiralo i povećanjem učešća ove grupe sa 12,3% na 13,2%. Smanjenje broja i učešća posljednje grupe od šest malih banaka se nastavlja i u 2008. godini.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

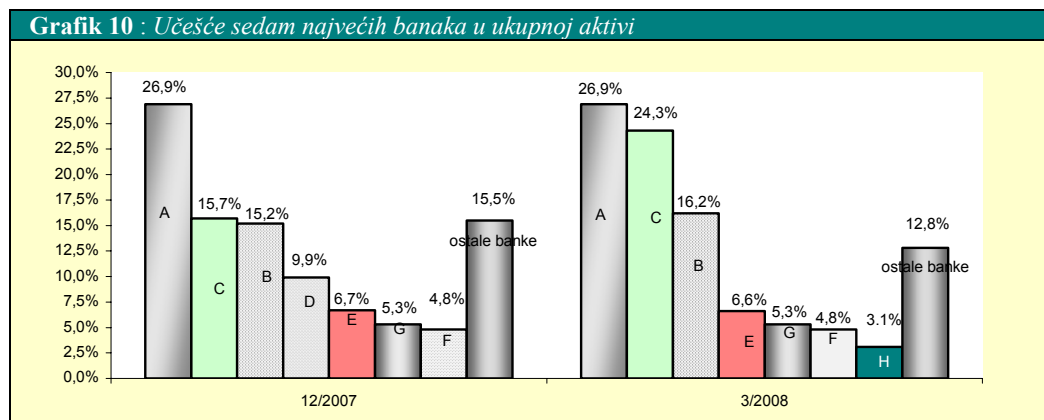
**Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode**

IZNOS AKTIVE	31.12.2006.			31.12.2007.			31.03.2008.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	3.098	26,9	1	8.207	57,8	3	9.645	67,4	3
II- 1000 do 2000	4.836	42,1	3	1.409	9,9	1	0	0	0
III- 500 do 1000	1.723	15,0	3	2.393	16,8	3	2.399	16,8	3
IV- 100 do 500	1.382	12,0	8	1.742	12,3	8	1.894	13,2	9
V- Ispod 100	459	4,0	8	453	3,2	7	380	2,6	6
UKUPNO	11.498	100,0	23	14.204	100,0	22	14.318	100,0	22



<sup>11</sup> Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka<sup>12</sup> u bankarskom sistemu u Federaciji BiH :



Rast bilansne sume (1% ili 114 miliona KM) najviše je u izvorima finansiran rastom uzetih kredita (za 4% ili 73 miliona KM), te kapitala (za 1% ili 12 miliona KM), dok su depoziti, prvi put nakon dužeg perioda, imali neznatan pad od 0,2% ili 20 miliona KM.

Vrlo snažan rast, posmatrajući i relativno i nominalno (6% ili 548 miliona KM), u aktivni imali su krediti, sa 31. 03. 2008. godine iznosili su 9,4 milijarde KM, što je u direktnoj vezi s padom novčanih sredstava od 8% ili 388 miliona KM (31. 03. 2008. godine iznosila su 4,5 milijardi KM).

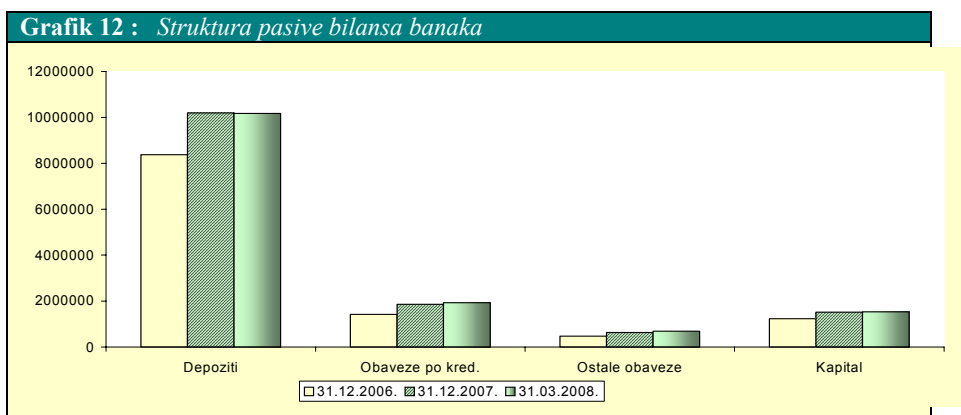
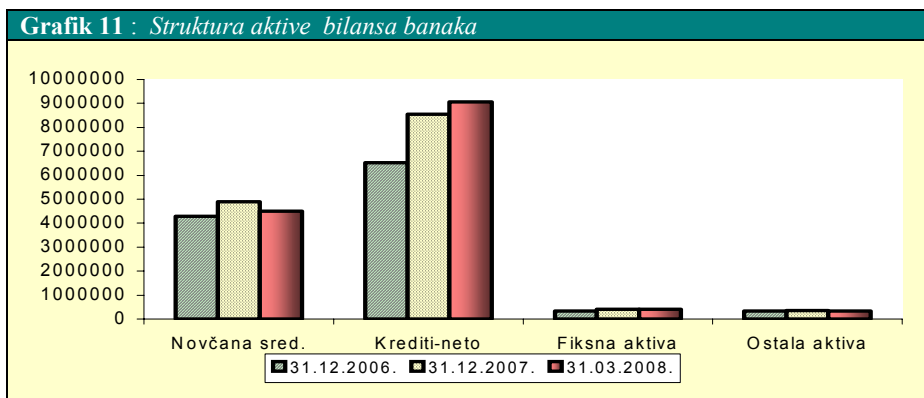
U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

- u % -

**Tabela 11 : Struktura bilansa banaka**

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.
<b>A K T I V A ( I M O V I N A ) :</b>			
Novčana sredstva	37,3	34,5	31,5
Vrijednosni papiri	0,4	0,3	0,2
Plasmani drugim bankama	0,9	0,5	0,4
Kreditni	59,3	62,5	65,8
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	2,5	2,3	2,5
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	56,8	60,2	63,3
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	3,0	2,8	2,9
Ostala aktiva	1,6	1,7	1,7
<b>UKUPNO AKTIVA</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
<b>P A S I V A :</b>			
<b>O B A V E Z E</b>			
Depoziti	72,9	71,7	71,0
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,0	0,0	0,0
Obaveze po uzetim kreditima	12,3	13,1	13,5
Ostale obaveze	4,1	4,5	4,8
<b>K A P I T A L</b>			
Kapital	10,7	10,7	10,7
<b>UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

<sup>12</sup> Banke su označene slovnim oznakama A do H.



U strukturi pasive bilansa banaka, s aspekta najvažnijih bilansnih kategorija, nastavljen je trend iz prethodnih perioda, odnosno laganog pada učešća depozita i rasta kreditnih obaveza. S iznosom od 10,2 milijarde KM i učešćem od 71% depoziti su i dalje dominantan izvor finansiranja.

Promjene u strukturi aktive su rezultat značajnijeg rasta kredita u prva tri mjeseca 2008. godine, odnosno povećanja njihovog učešća sa 62,5% na 65,8%, dok je učešće novčanih sredstava smanjeno sa 34,5% na 31,5%.

**Tabela 12 : Novčana sredstva banaka**

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	241.561	5,6	311.436	6,4	281.402	6,3	129	90
RR kod CB BiH	2.258.035	52,7	2.805.634	57,3	2.663.786	59,1	124	95
Računi kod depoz.inst.u BiH	21.354	0,5	12.304	0,3	1.089	0,0	58	9
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.764.210	41,2	1.764.825	36,0	1.559.419	34,6	100	88
Novč. sred. u procesu naplate	1.042	0,0	908	0,0	912	0,0	87	0
UKUPNO	4.286.202	100,0	4.895.107	100,0	4.506.608	100,0	114	92

Na kraju prvog kvartala 2008. godine novčana sredstva banaka u Federaciji BiH na računima rezervi kod Centralne banke BiH smanjena su za 5% i iznosila su 2,66 milijardi KM ili 59,1% ukupnih novčanih sredstava, što je za 1,8 procentnih poena više u odnosu na kraj 2007. godine. Stopa obavezne rezerve je od 01. 01. 2008. godine povećana sa 15% na 18%. Sredstva banaka na

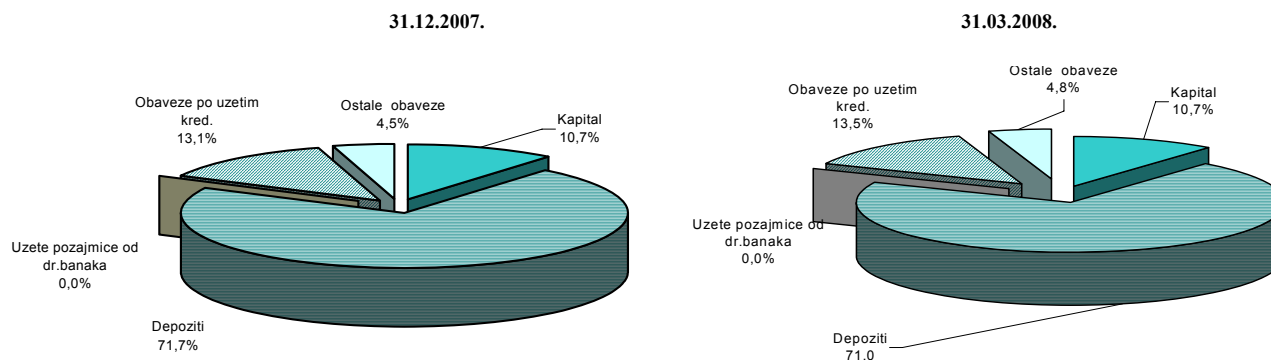
računima kod depozitnih institucija u inostranstvu takođe su smanjena i to za 12% ili 205 miliona KM, na kraju posmatranog perioda iznosila su 1,56 milijardi KM ili 34,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2007. godine 36,1%). Banke su sa 31. 03. 2008. godine u trezoru i blagajnama imale 281 milion KM što je 6,2% ukupnih novčanih sredstava, što je u odnosu na kraj 2007. godine manje za 0,1 procentni poen.

Promjena valutne strukture novčanih sredstava u smislu daljeg rasta učešća domaće valute je nastavljena i u posmatranom periodu, odnosno učešće domaće valute je povećano sa 61,4% na 63,6% i za istu promjenu smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

### 2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 3. 2008. godine daje se u sljedećem grafikonu:

**Grafik 13 : Struktura pasive banaka**



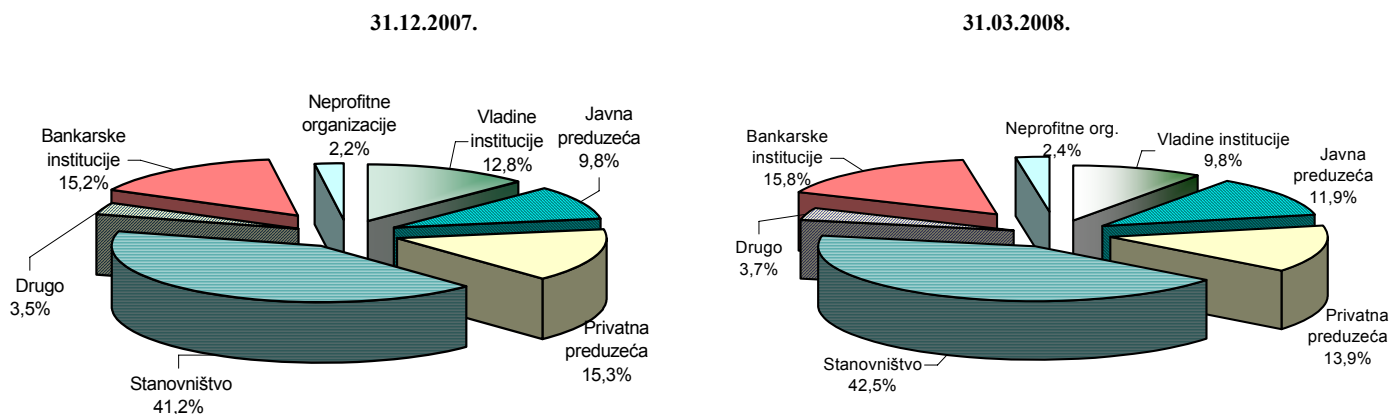
U prvom kvartalu 2008. godine zadržan je trend promjene strukture pasive banaka iz ranijeg perioda, odnosno smanjenje učešća depozita i povećanje učešća kreditnih obaveza. Međutim, nakon dužeg perioda, zabilježen je neznatan pad depozita u nominalnom iznosu od 20 miliona KM, a s učešćem od 71% i iznosom od 10,2 milijarde KM depoziti su i dalje najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Drugi značajan izvor finansiranja su kreditna sredstva, a zaduženje banaka je u posmatranom periodu povećano za 73 miliona KM ili 4%. Ove obaveze s iznosom od 1,9 milijardi KM dostigle su učešće u pasivi od 13,5% (0,4 procentna poena više nego na kraju 2007. godine). Ako se ovim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 177 miliona KM, koje su banke uzele u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 14,7%. Kapital je povećan za 12 miliona ili 1%, tako da je sa 31. 03. 2008. godine iznosio 1,5 milijardi KM, što je učešće od 10,7%.

Banke su na kraju prvog kvartala 2008. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 56), na koje se odnosi 68,3% ukupnih kreditnih obaveza: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), OEWAG Wien, ComercBank AG Frankfurt, European Investment Bank (EIB), European fund for Southeast Europe (EFSE), Bank Polska OPIEKI i International Finance Corporation (IFC).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 31. 03. 2008. godine samo 4,6% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.033.902	12,3	1.300.485	12,8	1.001.310	9,8	126	77
Javna preduzeća	996.110	11,9	997.448	9,8	1.213.018	11,9	100	122
Privatna preduzeća i druš.	1.342.538	16,0	1.554.693	15,3	1.409.423	13,9	116	91
Neprofitne organizacije	193.009	2,3	225.866	2,2	239.406	2,4	117	106
Bankarske institucije	1.136.450	13,6	1.548.619	15,2	1.602.827	15,8	136	104
Građani	3.403.443	40,6	4.202.161	41,2	4.323.274	42,5	123	103
Ostalo	273.870	3,3	361.705	3,5	381.518	3,7	132	105
UKUPNO	8.379.322	100,0	10.190.977	100,0	10.170.776	100,0	122	100

Grafik 14 : *Sektorska struktura depozita*

U prva tri mjeseca 2008. godine došlo je do određenih promjena u sektorskoj strukturi depozita, iako je nivo depozita ostao skoro nepromijenjen u odnosu na kraj prethodne godine. Najveći relativni i nominalni rast (22% ili 215 miliona KM) imali su depoziti javnih preduzeća, koji su s iznosom od 1,2 milijarde KM na kraju prvog kvartala 2008. godine imali učešće od 11,9%. Depoziti stanovništva su porasli za 3% ili 121 milion KM i dostigli iznos od 4,3 milijarde KM i učešće od 42,5%. Dva sektora su imala značajan pad depozita: javne institucije za 23% ili 299 miliona KM, i s iznosom od jedne milijarde KM imali su učešće od 9,8%, što je za tri procentna poena manje nego na kraju 2007. godine. Drugi sektor su privatna preduzeća, čiji su depoziti takođe značajno smanjeni (za 9% ili 145 miliona KM), njihovo učešće je smanjeno sa 15,3% na 13,9%, a na kraju posmatranog perioda iznosili su 1,4 milijarde KM.

Nakon dužeg perioda, valutna struktura depozita se promijenila u korist strane valute, odnosno depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 5,7 milijardi KM imali su učešće od 56,2% (na kraju 2007. godine 55%), dok su depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,5 milijardi KM imali učešće od 43,8% (na kraju 2007. godine 45%).

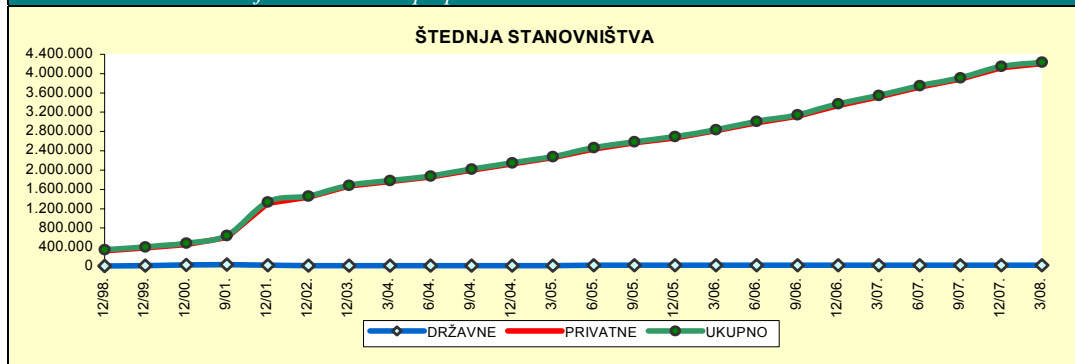
Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, i u 2008. godini nastavili su s umjerenim i stabilnim rastom, odnosno s povećanjem od 2,2% ili 89 miliona KM dostigli su iznos od 4,2 milijarde KM. Od ukupno ostvarenog povećanja 41% ili 36 miliona KM odnosi se na tri najveće banke u sistemu.

<sup>13</sup> Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.



**Tabela 14 : Nova štednja stanovništva po periodima**

BANKE	I Z N O S ( u 000 KM )			INDEX	
	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	31.723	30.469	31.848	96	104
Privatne	3.308.413	4.086.820	4.174.197	124	102
UKUPNO	3.340.136	4.117.289	4.206.045	123	102

**Grafik 15 : Nova štednja stanovništva po periodima**

U tri najveće banke nalazi se 74,1% štednje, dok 10 banaka ima učešće manje od 1%, što iznosi svega 4,5% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 34% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 66% u stranoj valuti.

**Tabela 15 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima**

BANKE	I Z N O S ( u 000 KM )				INDEX			
	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.	3/2	4/3			
1	3	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	1.851.173	55,4%	2.174.863	52,8%	2.335.288	55,5%	117	107
Dugoročni štedni depoziti	1.488.963	44,6%	1.942.426	47,2%	1.870.757	44,5%	130	96
UKUPNO	3.340.136	100,0%	4.117.289	100,0%	4.206.045	100,0%	123	102

U prvom kvartalu 2008. godine, u ročnoj strukturi štednih depozita došlo je do manjeg pada učešća dugoročnih depozita, što je rezultat njihovog smanjenja za 3,7% ili 72 miliona KM, ali je istovremeno zabilježen snažan porast od 36,5% ili 183 miliona KM depozita oročenih do jedne godine, dok su depoziti po viđenju smanjeni za 1,3% ili 22 miliona KM, što je povećalo učešće kratkoročnih depozita sa 52,8% na 55,5%.

Kontinuiran rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. Ukupno 14 banaka iz Federacije BiH primljeno je u program osiguranja depozita, a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 96% ukupnih depozita i 98% ukupne štednje. Od preostalih banaka šest ne može aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: tri državne zbog vlasničke strukture, jedna privatna banka s učešćem državnog kapitala preko 10%, te dvije privatne banke pod privremenom upravom, dok je jedna banka u proceduri za prijem u program osiguranja.

## 2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital<sup>14</sup> banaka u FBiH na dan 31. 03. 2008. godine iznosio je 1,9 milijardi KM.

-u 000 KM-

**Tabela 16 : Regulatorni kapital**

O P I S	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
<b>DRŽAVNE BANKE</b>								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	169.829		145.802		148.984		86	102
2.Odbitne stavke	5.034		2.018		2.111		40	105
a) Osnovni kapital (1-2)	164.795	95%	143.784	96%	146.873	98%	87	102
b) Dopunski kapital	9.370	5%	6.017	4%	3.579	2%	64	59
c) Kapital ( a + b)	174.165	100%	149.801	100%	150.452	100%	86	100
<b>PRIVATNE BANKE</b>								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.029.002		1.318.778		1.438.858		128	109
2.Odbitne stavke	104.704		125.212		143.762		120	115
a) Osnovni kapital (1-2)	924.298	71%	1.193.566	69%	1.295.096	75%	129	109
b) Dopunski kapital	374.448	29%	536.007	31%	432.009	25%	143	81
c) Kapital ( a + b)	1.298.746	100%	1.729.573	100%	1.727.105	100%	133	100
<b>UKUPNO</b>								
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.198.831		1.464.580		1.587.842		122	108
2.Odbitne stavke	109.738		127.230		145.873		116	115
a) Osnovni kapital (1-2)	1.089.093	74%	1.337.350	71%	1.441.969	77%	123	108
b) Dopunski kapital	383.818	26%	542.024	29%	435.588	23%	141	80
c) Kapital ( a + b)	1.472.911	100%	1.879.374	100%	1.877.557	100%	128	100

U prvom kvartalu 2008. godini kapital<sup>15</sup> je ostao gotovo na istom nivou kao na kraju 2008. godine, odnosno smanjen je za samo dva miliona KM, iako je došlo do značajnijih promjena u osnovnom i dopunskom kapitalu, što se odrazilo i na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 8% ili 105 miliona KM, a dopunski smanjen za 20% ili 106 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala, je najvećim dijelom po osnovu uključivanja ostvarene dobiti za 2007. godinu u iznosu od 111 miliona KM u zadržanu dobit i rezerve, zatim priliva novog, svježeg kapitala-dokapitalizacije u iznosu od 7,3 miliona KM kod jedne banke uz ostvarenje emisionog ažia od osam miliona KM. Istovremeno, u procesu statusne promjene pripajanja dvije banke dionički kapital je smanjen za 18 miliona KM za koliko je povećan emisioni ažio ishodne banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 18,6 miliona KM i to uglavnom po osnovu tekućeg gubitka koji iznosi 18,4 miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 106 miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2007.godine u iznosu od 99 miliona KM je prenesena u osnovni kapital, opće rezerve za kreditne gubitke su povećane za 12 miliona KM, dok su sljedeće stavke dopunskog kapitala, na osnovu saglasnosti FBA, smanjene kod dvije banke: subordinisani dugovi za 15 miliona KM i obaveze trajnog karaktera u iznosu od 4,5 miliona KM.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 71% na 77%, a dopunskog smanjeno sa 29% na 23%.

Regulatorni kapital je ostao na gotovo istom nivou kao i 31.12. 2007. godine uz minimalni pad, a takav trend ima i neto kapital koji je sa 31. 03. 2008. godine također nepromijenjen i iznosi 1,9 milijardi KM.

<sup>14</sup> Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9.Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

<sup>15</sup> Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive na dan 31. 03. 2008. godine iznosila je 12,8%, što je za 0,1 procentni poen manje nego na kraju 2007. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala<sup>16</sup> banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 31. 03. 2008. godine iznosio 16,5% što je za 0,7 procentnih poena manje nego na kraju 2007. godine. Uzrok ovom padu je, prije svega, rast rizikom ponderisane aktive od 5%, dok je neto kapital ostao na istom nivou.

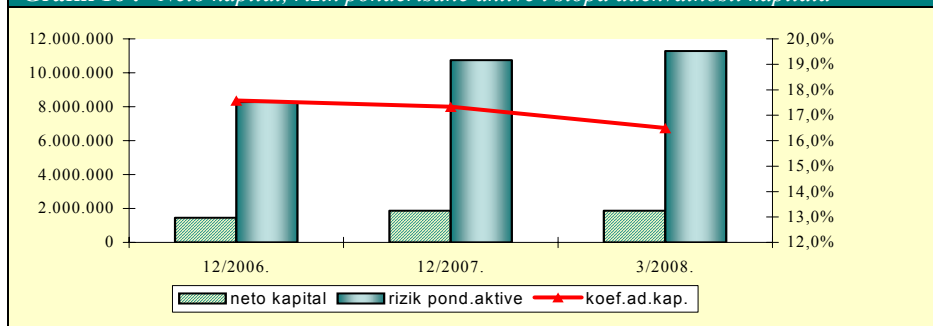
FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i obezbjeđenju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

- 000 KM -

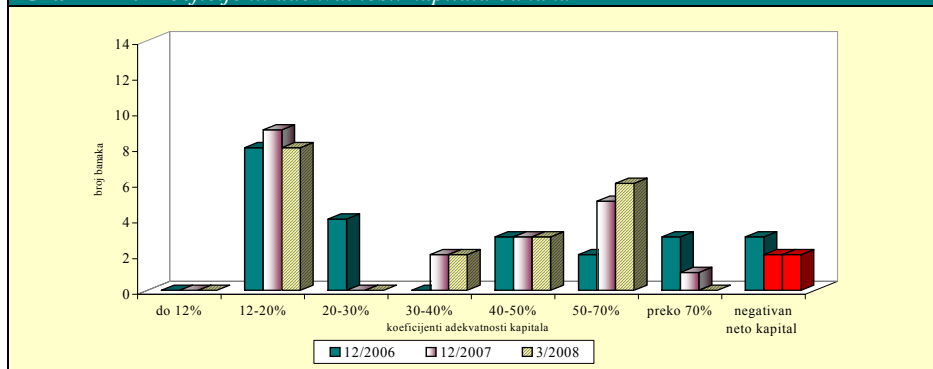
**Tabela 17 :** *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	1.455.675	1.863.338	1.861.521	128	100
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKIVALENATA	8.282.086	10.747.145	11.286.286	130	105
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	17,6%	17,3%	16,5%	98	95

**Grafik 16 :** *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*



**Grafik 17 :** *Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka*



<sup>16</sup> Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Od ukupno 21 banke u FBiH na dan 31. 03. 2008. godine, 19 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a dvije banke, pod privremenom upravom, imale su koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti. Kod pojedinačnih banaka koeficijent se kretao u oba smjera: kod četiri banke adekvatnost kapitala je bolja nego na kraju 2007. godine, od toga je kod jedne banke to rezultat izvršene dokapitalizacije u prvom kvartalu 2008. godine, a kod 17 banaka zabilježen je pad adekvatnosti kapitala.

U nastavku se daje pregled koeficijenata adekvatnosti kapitala kod 20 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- osam banaka ima stopu između 12,5% i 20%, a tri najveće od 12,3% do 14,7%,
- pet banaka ima stopu između 21% i 50%,
- šest banaka ima stopu između 51% i 70%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema. Prateći ekspanziju banaka i vršeći redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančnih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

### 2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)<sup>17</sup> banaka u FBiH na dan 31. 03. 2008. godine iznosila je 17,2 milijarde KM i za 1% ili 203 miliona KM je veća u odnosu na kraj 2007. godine.

Bruto aktiva<sup>18</sup> bilansa iznosila je 14,7 milijardi KM, što je za 1% ili 139 miliona KM više nego na kraju 2007. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 2,5 milijardi KM i veće su za 3% ili 64 miliona KM.

<sup>17</sup> Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

<sup>18</sup> Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Tabela 18 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici								
OPIS	IZNOS ( u 000 KM )				INDEX			
	31.12.2006.	Strukt. %	31.12.2007.	Strukt. %	31.03.2008.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	6.609.302	56,0	8.660.769	59,6	9.211.470	62,7	131	106
Kamate	36.210	0,3	53.522	0,4	54.226	0,5	148	101
Dospjela potraživanja	206.720	1,8	210.596	1,4	207.670	1,4	102	99
Potraživanja po plać. garancijama	4.132	0,0	3.638	0,0	4.023	0,0	88	111
Ostali plasmani	47.739	0,4	61.907	0,4	49.304	0,3	130	80
Ostala aktiva	4.893.407	41,5	5.556.224	38,2	5.159.107	35,1	114	93
UKUPNA AKTIVA	11.797.510	100,0	14.546.656	100,0	14.685.800	100,0	123	101
VANBILANS	1.826.980		2.453.626		2.517.208		134	103
AKTIVA S VANBILANSOM	13.624.490		17.000.282		17.203.008		125	101
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	8.871.314		11.628.220		12.255.159		131	105
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	343.737		405.717		430.555		118	106
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	345.067		405.691		431.069		118	106

Nerizične stavke iznose 4,9 milijardi KM ili 29% ukupne aktive sa vanbilansom i za 8% su manje u odnosu na kraj 2007.godine, što je najvećim dijelom rezultat smanjenja novčanih sredstava. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 12,3 milijarde KM i za tri mjeseca 2008. godine povećana je za 5% ili 627 miliona KM.

Kreditni plasmani<sup>19</sup> su u odnosu na 2007. godinu porasli za 6% ili 548 miliona KM i dostigli iznos od 9,4 milijarde KM i učešće u strukturi aktive od 65,8%. Dospjela potraživanja manja su za 1%, a njihovo učešće u strukturi aktive iznosi 1,5%.

Tri najveće banke u F BiH povećale su kreditne plasmane za 345 miliona KM što je 63% ukupnog povećanja na nivou bankarskog sektora, tako da 31. 03. 2008.godine tri najveće banke s iznosom kredita od 6,5 milijardi KM imaju učešće od 69% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, treba istaći da je u prvom kvartalu 2008. godine zadržan pozitivan trend iz 2007. godine, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Plasmani privatnim preduzećima su imali porast od 8% ili 301 milion KM, što je povećalo njihovo učešće sa 45,1% na 45,6%. Nešto niži rast od 5% ili 232 miliona KM imali su krediti plasirani stanovništvu, a njihovo učešće smanjeno je sa 50,3% na 49,8%. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 31. 03. 2008. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni već duži period nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 70% imaju krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara<sup>20</sup>, na stambene kredite se odnosi 24%, a sa preostalih 6% kreditirani su mali zanati i mali biznis i poljoprivreda.

U ostalim sektorima zabilježene su manje promjene u nominalnom i relativnom iznosu.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 69% ukupnih kredita datih ovom sektoru, a privatnim preduzećima 70%, što je za oba sektora nepromijenjeno u odnosu na kraj 2007. godine.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

<sup>19</sup> Kratkoročni i dugor. krediti, dospjela potraživanja i potraživanja po plaćenim-pozvanim garancijama.

<sup>20</sup> Uključeno kartično poslovanje.

-u 000 KM-

<b>Tabela 19 : Sektorska struktura kredita</b>								
SEKTORI	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	27.084	0,4	32.556	0,4	33.381	0,4	120	103
Javna preduzeća	192.394	2,8	211.465	2,4	196.070	2,1	110	93
Privatna preduzeća i društ.	3.029.964	44,4	3.998.141	45,0	4.299.299	45,6	132	108
Bankarske institucije	28.445	0,4	26.768	0,3	28.599	0,3	94	107
Nebankarske finansijske instit.	52.279	0,8	114.084	1,3	131.682	1,4	218	115
Gradani	3.471.829	50,9	4.461.984	50,3	4.693.821	49,8	129	105
Ostalo	18.159	0,3	30.005	0,3	40.311	0,4	165	134
UKUPNO	6.820.154	100,0	8.875.003	100,0	9.423.163	100,0	130	106

Valutna struktura kredita se već duži period bitnije ne mijenja: najveće učešće od 73% ili 6,8 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 25% ili 2,4 milijarde KM, a najmanje učešće od samo 2% ili 198 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije<sup>21</sup> i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

**Tabela 20 : Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)**

Kategorija klasifikacije	IZNOS ( u 000 KM ) I UČEŠĆE ( u % )									INDEKS	
	31.12.2006.			31.12.2007.			31.03.2008.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<b>A</b>	7.513.553	84,7	150.390	9.886.443	85,0	197.924	10.476.940	85,5	209.349	132	106
<b>B</b>	1.073.906	12,1	79.451	1.476.856	12,7	105.268	1.481.101	12,1	105.107	138	100
<b>C</b>	147.718	1,7	36.574	143.068	1,2	35.602	149.931	1,2	37.500	97	105
<b>D</b>	135.980	1,5	77.181	121.815	1,1	66.885	145.631	1,2	77.043	90	120
<b>E</b>	157	0,0	141	38	0,0	38	1.556	0,0	1.556	24	4095
<b>Rizična ak. (A-E)</b>	8.871.314	100,0	343.737	11.628.220	100,0	405.717	12.255.159	100,0	430.555	131	105
<b>Nerizična akt.<sup>22</sup></b>	4.753.176			5.372.062			4.947.849			113	92
<b>UKUPNO</b>	13.624.490			17.000.282			17.203.008			125	101
<b>VANBILANSNA EVIDENCIJA</b>											
	409.108	89,7		430.048	90,1		429.928	89,1		105	100
<b>Susp. Kamata</b>	46.546	10,3		46.919	9,9		52.691	10,9		101	112
<b>UKUPNO</b>	455.654	100,0		476.967	100,0		482.619	100,0		105	101

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 12,3 milijarde KM i veća je za 5% ili 627 miliona KM, a nerizična 4,9 milijardi KM i za 8% je manja u odnosu na kraj 2007.godine, što je rezultat smanjenja novčanih sredstava.

<sup>21</sup> U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

<sup>22</sup> Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22.stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive evidentno je dalje povećanje klasifikovane aktive (B-E) koja je za tri mjeseca 2008. godine povećana za 2% ili 36 miliona KM, zbog rasta podstandardne aktive (kategorija C) od 5% ili sedam miliona KM i sumnjive aktive (kategorija D) za 20% ili 24 miliona KM, dok su plasmani sa posebnom napomenom (B kategorija) ostali na nivou 2007. godine. Klasifikovana aktiva sa 31. 03. 2008. godine iznosila je 1,8 milijardi KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 12% ili 32 miliona KM i na kraju prvog kvartala 2008. godine iznosila je 297 miliona KM, s napomenom da je u istom periodu izvršen otpis aktive (isknjiženje u vanbilansnu evidenciju) u iznosu od 54 miliona KM. Indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi su promijenjeni, što je rezultat navedenog. Koeficijent odnosa klasifikovane aktive i rizične aktive je zbog bržeg rasta rizične aktive (5%) od klasifikovane (2%) neznatno poboljšan i u odnosu na kraj 2007. godine manji je za 0,5 procentnih poena, iznosi 14,5%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne aktive i rizične aktive, sa 31. 03. 2008. godine ovaj koeficijent je iznosio 2,4% i to je relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2007. godine je veći za 0,1 procentni poen. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivi iznosi 12%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvalitet aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se radi o relativno novim kreditima sa dugim rokovima dospijeca (posebno krediti dati stanovništvu), pa se stoga i problemi vezani za kvalitet aktive ne uočavaju pravovremeno, odnosno na određeni način su prikriveni upravo kroz najveći rast B kategorije.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: privatnim preduzećima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima.

<b>Tabela 21 : Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima</b>											
Kategorija klasifikacije	IZNOS ( u 000 KM ) I UČEŠĆE ( u% )										INDEKS 11/6
	31.12.2007.					31.03.2008.					
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11 (7+9)	12
A	4.176.207	93,60	3.276.108	74,24	7.452.315	4.379.948	93,31	3.546.113	75,36	7.944.061	107
B	199.186	4,46	968.764	21,95	1.167.950	213.211	4,54	977.441	20,67	1.190.652	102
C	56.213	1,26	81.672	1,85	137.885	62.849	1,34	83.661	1,77	146.510	106
D	30.360	0,68	86.475	1,96	116.835	36.284	0,77	104.127	2,20	140.411	120
E	18	0,00	0	0,00	18	1.529	0,04	0	0,00	1.529	8494
<b>UKUPNO</b>	4.461.984	100,00	4.413.019	100,00	8.875.003	4.693.821	100,00	4.729.342	100,00	9.423.163	106
<b>Klas. ak. B-E</b>	285.777	6,40	1.136.911	25,76	1.422.688	313.873	6,69	1.165.229	24,64	1.479.102	104
<b>Nekv. ak C-E</b>	86.591	1,94	168.147	3,81	254.738	100.662	2,14	187.788	3,97	288.450	113
<b>Struktura kred.</b>		50,28		49,72	100,00		49,81		50,19	100,00	
<b>Učešće po sektorima u klasifikovanoj aktivi, nekvalitetnoj aktivi i B kategoriji:</b>											
<b>Klasifikacija B-E</b>		20,09		79,91	100,00		21,22		78,78	100,00	
<b>Nekvalitetna C-E</b>		33,99		66,01	100,00		34,90		65,10	100,00	
<b>Kategorija B</b>		17,05		82,95	100,00		17,91		82,09	100,00	

Sa 31. 03. 2008. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 4,7 milijardi KM, 1,2 milijarde KM ili 24,6% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2007. godine 1,1 milijarda ili 25,8%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,7 milijardi

KM, u kategoriju B do E klasificirano 314 miliona KM ili 6,7% (na kraju 2007. godine 286 miliona ili 6,4%).

Od kredita plasiranim pravnim licima kao nekvalitetni krediti klasificirano je 188 miliona KM ili 4,0% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31. 12. 2007. godine iznosili su 168 miliona KM ili 3,8%). Za sektor stanovništva nekvalitetni krediti iznose 101 milion KM ili 2% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (31. 12. 2007. godine 87 miliona KM ili 2%).

Posmatrani indikatori kvaliteta kredita odobrenih pravnim licima i stanovništvu su nešto lošiji u odnosu na 2007.godinu, a u cilju što realnije ocjene treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u posmatranom periodu isknjižile u vanbilans, što se daje u narednoj tabeli.

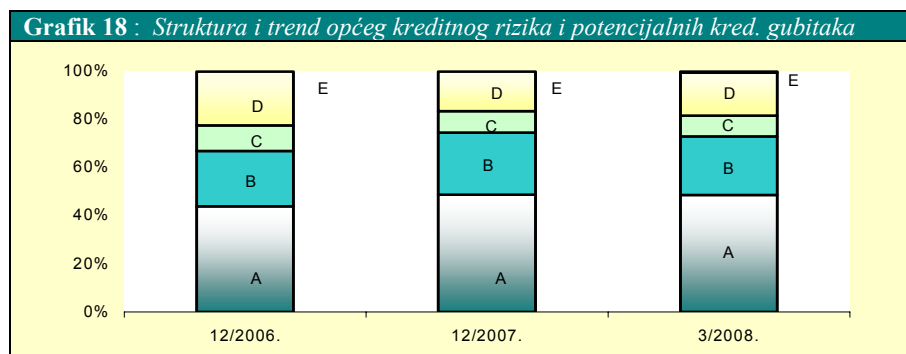
-000 KM-

<b>Tabela 22 : Vanbilansna evidencija: otpisana aktiva i suspendovana kamata</b>						
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2007.	57.715	6.695	331.227	39.003	388.942	45.698
<i>Promjene u 2008.godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	3.378	1.017	51.039	7.989	54.417	9.006
- nalačeno u tekućoj godini	2.146	525	8.086	1.178	10.232	1.703
- trajni otpis	89	29	3.110	281	3.199	310
Saldo 31.03.2008.godine	58.858	7.158	371.070	45.533	429.928	52.691

Saldo otpisane aktive 31. 03. 2008. godine iznosio je 430 miliona KM i na nivou je 2007. godine, dok je saldo suspendovane kamate iznosio 53 miliona KM i veći je za 12% nego na kraju 2007. godine.

Nivo općeg kreditnog rizika i procjenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

<b>Tabela 23 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka</b>								
Kategorija klasifikacije	IZNOS ( u 000 KM ) I STRUKTURA ( u% )						INDEKS	
	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	150.390	43,8	197.924	48,8	209.349	48,6	132	106
B	79.451	23,1	105.268	25,9	105.107	24,4	132	100
C	36.574	10,6	35.602	8,8	37.500	8,7	97	105
D	77.181	22,5	66.885	16,5	77.043	17,9	87	115
E	141	0,0	38	0,0	1.556	0,4	27	4095
UKUPNO	343.737	100,0	405.717	100,0	430.555	100,0	118	106





Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2007. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 6% i iznosile su 431 milion KM, odnosno 3,5% rizične aktive sa vanbilansom, kao i na kraju 2007. godine. Sa 31. 03. 2008. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,1%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 52,9% i E 100%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek dominantni rizik kod najvećeg broja banaka kreditni rizik, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontrinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama.

### *Transakcije s povezanim licima*

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulisano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

<b>Tabela 24: Transakcije s povezanim licima</b>					
Opis	D A T I K R E D I T I <sup>23</sup>			I N D E K S	
	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim povezanim pred.	21.333	26.083	80.299	122	308
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	38	145	203	382	140
Upravi banke	1.962	2.355	2.295	120	97
UKUPNO	23.333	28.583	82.797	123	290
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	1.072	1.936	2.823	180	146

Na osnovu izvještajnih podataka može se zaključiti da se radi o malom iznosu kredita odobrenih navedenim kategorijama povezanih lica, te da je generalno nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom, obim transakcija s povezanim licima ima opadajući trend, a time i izloženost riziku prema ovim licima.

## 2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH u prvom kvartalu 2008. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 4,2 miliona KM, što je na nivou sistema značajno smanjenje od 93% ili 51,7 miliona KM u odnosu na isti period 2007. godine.

Pozitivan finansijski rezultat od 22,6 miliona KM ostvarilo je 16 banaka što je za 60,2% ili 34,2 miliona KM manje nego u istom periodu 2007. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 18,4 miliona KM iskazan je kod pet banaka i isti je za 17,6 miliona KM veći u odnosu na uporedni period 2007. godine.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

<b>Tabela 25: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak</b>						
Datum/Opis	Na nivou sistema		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.03.2006.						
Gubitak	-2.898	7	-873	4	-2.025	3
Dobit	31.487	17	417	2	31.070	15
Ukupno	28.589	24	-456	6	29.045	18
31.03.2007.						
Gubitak	-868	4	-365	2	-503	2
Dobit	56.796	19	2.072	2	54.724	17
Ukupno	55.928	23	1.707	4	54.221	19
31.03.2008.						
Gubitak	-18.419	5	-99	1	-18.320	4
Dobit	22.611	16	1.741	2	20.870	14
Ukupno	4.192	21	1.642	3	2.550	18

<sup>23</sup> Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (22,6 miliona KM) 55% ili 12,4 miliona ostvarile su dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 51,2%, dok se ukupni gubitak (18,4 miliona KM) odnosi na pet banaka (četiri privatne i jedna državna). Najveći gubitak od 15,3 miliona KM, što je 83,1% ostvarenog gubitka na nivou sistema, odnosi se na jednu privatnu banku, koja se s učešćem aktive 16,2% u sistemu nalazi na trećem mjestu. Iskazani gubitak kod ove banke rezultat je izuzetno visokih rashoda iz poslova trgovanja vrijednosnim papirima.

Finansijski rezultat državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu poslovanja) ukupna profitabilnost sistema je značajno pogoršana u odnosu na isti period prethodne godine. Generalno u sistemu, a posebno kod velikih banaka koje su nosioci profitabilnosti, ostvarena dobit je sporije rasla ili je manja kod većine banaka u sistemu kao posljedica bržeg rasta kamatnih i nekamatnih rashoda u odnosu na ukupne prihode. Međutim, nepovoljan finansijski rezultat najvećim dijelom je pod utjecajem finansijskog rezultata-gubitka kod jedne banke, koji je, kao što je navedeno, vezan za poslove trgovanja vrijednosnim papirima. Treba istaći da je ista banka, koja je sada ostvarila visok gubitak, u prvom kvartalu prethodne godine imala izuzetno visoku dobit po istom osnovu.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 186,4 miliona KM i isti je za 11% ili 22,9 miliona KM manji u odnosu na uporedni period prethodne godine. Ukupni nekamatni rashodi iznose 182,2 miliona KM, sa stopom rasta od 19% ili 28,9 miliona KM, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Ako se analizira struktura ukupnog prihoda i promjene u najznačajnijim kategorijama, može se zaključiti da, iako je ostvarena stopa rasta neto kamatnog prihoda svega 3%, i dalje raste njegovo učešće u strukturi ukupnog prihoda (sa 55,4% na 63,7%), dok se učešće operativnih prihoda smanjilo sa 44,6% na 36,3%.

Ukupni prihodi od kamata iznose 212,7 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine povećani su za 13% ili 24,1 milion KM. U strukturi ukupnog prihoda njihovo učešće povećano je sa 90,1% na 114,1%. I pored toga ukupni prihodi od kamata su sporije rasli od prosječnog rasta kamatonosne aktive (122%). Kod kreditnih plasmana čije je prosječni rast 23%, rast prihoda od kamata za 13% je velikim dijelom posljedica pada kamatnih stopa na kredite.

Prihodi od sredstava na računima rezervi kod Centralne banke BiH povećani su za samo 9%, iako je prosječno stanje sredstava poraslo za 22%, zbog povećanja stope obavezne rezerve (sa 15% na 18% od 01. 01. 2008. godine).

S druge strane, u odnosu na stopu rasta kamatnih prihoda, kamatni rashodi su imali brži rast, odnosno stopu od 29% ili 21 milion KM, iznose 93,8 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 34,7% na 50,4% u odnosu na isti period prethodne godine.

Rast kamatnih rashoda po depozitima od 25% rezultat je bržeg rasta oročenih i kamatonosnih depozita (22%) nego ukupnih depozita (15%) te trenda rasta kamatnih stopa na oročene depozite. Rast dugoročnih kreditnih zaduživanja, najvećim dijelom kod stranih finansijskih institucija od 19%, sredstava subordinisanog duga od 49%, kao i povećanje referentnih kamatnih stopa Euribor i Libor doveli su do rasta kamatnih rashoda po ovom osnovu za 48%.

Iako je zbog bržeg rasta kamatnih rashoda neto kamatni prihod u iznosu od 118,8 miliona KM imao nižu stopu rasta (3% ili 3,0 miliona KM) nego kamatni prihodi, ipak se njegovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećalo sa 55,4% na 63,7%.

Međutim, i pored lošeg finansijskog rezultata sistema, rast učešća neto kamatnog prihoda u ukupnom prihodu banaka je pozitivan pokazatelj trenda poboljšanja kvaliteta i stabilnosti zarada, jer banke sve veći dio prihoda ostvaruju iz osnovne djelatnosti, odnosno kreditnih aktivnosti.

Operativni prihodi iznose 67,6 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe izuzetan pad od 28% ili 25,8 miliona KM i smanjenje u strukturi ukupnog prihoda sa 44,6% na 36,3%. Ovaj pad je najvećim dijelom vezan za već navedenu oscilaciju kod prihoda iz poslova trgovanja vrijednosnim papirima (velike promjene cijena na tržištu vrijednosnih papira) kod jedne banke i malim dijelom zbog izmijenjene metodologije izvještavanja, odnosno tretmana i priznavanja prihoda po osnovu naknada koje su vezane za kredite preko efektivne kamatne stope kao kamatonosnog prihoda.

Negativan trend bržeg rasta (u odnosu na komponente ukupnog prihoda) zabilježen je kod nekamatnih rashoda, koji iznose 182,2 miliona i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 19% ili 28,9 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 73,3% na 97,7%.

U okviru nekamatnih rashoda nominalno i realtivno najveći porast od 70% imali su ostali operativni troškovi koji iznose 39,9 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 11,2% na 21,4% (u koje su uključeni negativni efekti u trgovanja vrijednosnim papirima). Slijede troškovi plata i doprinosa u iznosu od 55,2 miliona KM i stopom rasta od 11% (broj zaposlenih je povećao za 7%), te troškovi rezervi za kreditne gubitke u iznosu od 43 miliona KM i stopom rasta od 13%.

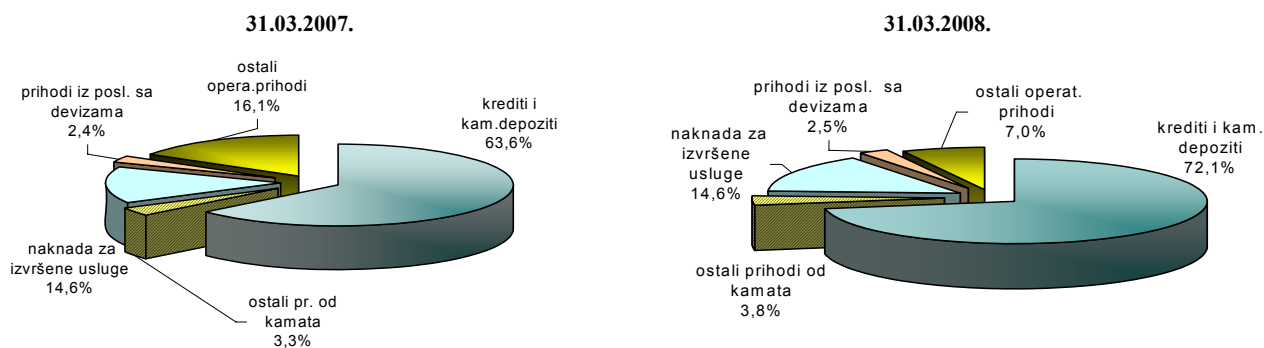
Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

**Tabela 26 : Struktura ukupnih prihoda**

Struktura ukupnih prihoda	31.03.2006.		31.03.2007.		31.03.2008.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<b>I Prihodi od kamata i slični prihodi</b>								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	13.413	6,5	22.071	7,8	23.970	8,6	165	109
Kreditni i poslovi lizinga	125.219	60,6	157.206	55,8	178.035	63,5	126	113
Ostali prihodi od kamata	4.172	2,0	9.326	3,3	10.732	3,8	224	115
<b>UKUPNO</b>	<b>142.804</b>	<b>69,1</b>	<b>188.603</b>	<b>66,9</b>	<b>212.737</b>	<b>75,9</b>	<b>132</b>	<b>113</b>
<b>II Operativni prihodi</b>								
Naknade za izvršene usluge	38.866	18,8	41.031	14,6	40.940	14,6	106	100
Prihodi iz posl. sa devizama	6.265	3,0	6.859	2,4	7.022	2,5	109	102
Ostali operativni prihodi	18.794	9,1	45.528	16,1	19.679	7,0	242	43
<b>UKUPNO</b>	<b>63.925</b>	<b>30,9</b>	<b>93.418</b>	<b>33,1</b>	<b>67.641</b>	<b>24,1</b>	<b>146</b>	<b>72</b>
<b>UKUPNI PRIHODI (I + II)</b>	<b>206.729</b>	<b>100,0</b>	<b>282.021</b>	<b>100,0</b>	<b>280.378</b>	<b>100,0</b>	<b>136</b>	<b>99</b>

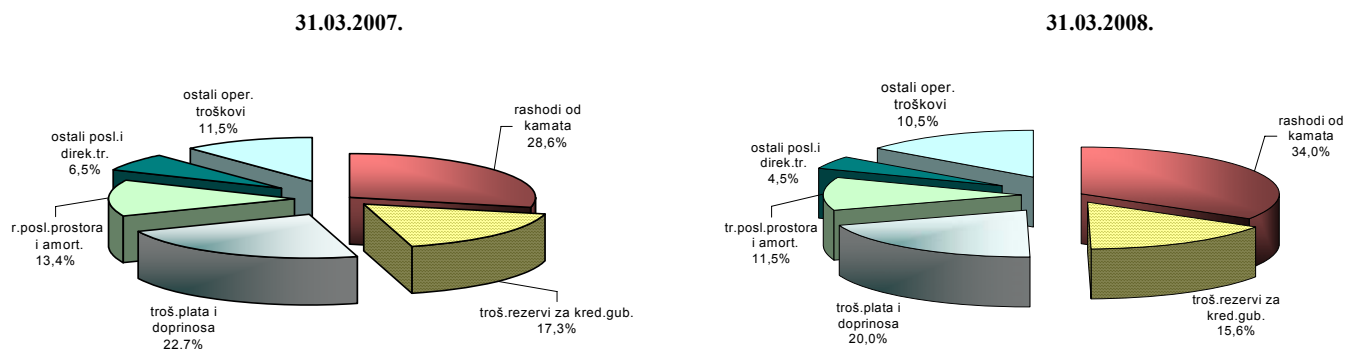
**Grafik 19 : Struktura ukupnih prihoda**



- u 000 KM-

Tabela 27 : Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	31.03.2006.		31.03.2007.		31.03.2008.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<b>I Rashodi od kamata i slični rashodi</b>								
Depoziti	39.646	22,3	50.857	22,5	63.612	23,0	128	125
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	11.253	6,3	18.207	8,1	25.161	9,1	167	138
Ostali rashodi od kamata	1.350	0,7	3.676	1,6	5.202	1,9	272	142
<b>UKUPNO</b>	<b>52.249</b>	<b>29,3</b>	<b>72.740</b>	<b>32,2</b>	<b>93.975</b>	<b>34,0</b>	<b>139</b>	<b>129</b>
<b>II Ukupni nekamatni rashodi</b>								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik	29.382	16,5	38.158	16,9	43.013	15,6	130	113
Potencijalne kreditne gubitke								
Troškovi plata i doprinosa	42.960	24,1	49.798	22,0	55.236	20,0	116	111
Troškovi posl.prostora i amortizacija	25.073	14,1	29.277	12,9	31.681	11,5	117	108
Ostali poslovni i direktni troškovi	9.477	5,3	12.663	5,6	12.389	4,5	134	98
Ostali operativni troškovi	18.999	10,7	23.457	10,4	39.892	14,4	123	170
<b>UKUPNO</b>	<b>125.891</b>	<b>70,7</b>	<b>153.353</b>	<b>67,8</b>	<b>182.211</b>	<b>66,0</b>	<b>122</b>	<b>119</b>
<b>UKUPNI RASHODI (I + II)</b>	<b>178.140</b>	<b>100,0</b>	<b>226.093</b>	<b>100,0</b>	<b>276.186</b>	<b>100,0</b>	<b>127</b>	<b>122</b>

Grafik 20 : Struktura ukupnih rashoda



U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

- u %-

Tabela 28 : Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	31.03.2006.	31.03.2007.	31.03.2008
Dobit na prosječnu aktivu	0,30	0,47	0,03
Dobit na prosječni ukupni kapital	2,71	4,38	0,29
Dobit na prosječni dionički kapital	3,53	6,19	0,42
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	0,95	0,97	0,89
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	0,67	0,78	0,51
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	1,62	1,76	1,40
Poslovni i direktni rashodi <sup>24</sup> /prosječna aktiva	0,41	0,43	0,42
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	0,91	0,86	0,95
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	1,32	1,29	1,37

<sup>24</sup> U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

<b>Tabela 29 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31.03. 2008.</b>			
<b>KOEFICIJENTI</b>	<b>31.03. 2008.</b>		
	<b>DRŽAVNE BANKE</b>	<b>PRIVATNE BANKE</b>	<b>PROSJEK U FBiH</b>
<b>Dobit na prosječnu aktivnu</b>	0,42	0,02	0,03
<b>Dobit na prosječni ukupni kapital</b>	1,11	0,20	0,29
<b>Dobit na prosječni dionički kapital</b>	1,35	0,29	0,42
<b>Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva</b>	0,99	0,89	0,89
<b>Prihod od naknada/ prosječna aktiva</b>	0,85	0,50	0,51
<b>Ukupan prihod/ prosječna aktiva</b>	1,84	1,39	1,40
<b>Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva</b>	0,34	0,42	0,42
<b>Operativni rashodi/ prosječna aktiva</b>	1,08	0,95	0,95
<b>Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva</b>	1,42	1,37	1,37

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, sa znatno nižom ostvarenom dobiti u odnosu na isti period prethodne godine, ROAA (zarada na prosječnu aktivnu) je sa 0,47% pao na 0,03% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 6,19% na 0,42%. Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (1,40%), je takođe lošija u odnosu na uporedni period prethodne godine (1,76%), najvećim dijelom zbog izuzetnog pada operativnih prihoda i bržeg rasta kamatnih i nekamatnih rashoda.

Svi ključni finansijski pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriterijumu vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

Bez obzira na relativno loše pokazatelje profitabilnosti u prvom kvartalu 2008. godine, realno je očekivati poboljšanje u narednom periodu, prije svega kroz rast dobiti kod većine banaka. Međutim, profitabilnost banaka će i dalje će najviše zavisiti od kvaliteta aktive, odnosno izloženosti banke kreditnom riziku, te efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova, a kod najvećih banaka, kako iskustvo pokazuje, posebno onih koji su vezani za poslove trgovanja vrijednosnim papirima. Takođe, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajući povrat za vlasnike banaka na uloženi kapital. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

### 2.3. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najslabijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijeca.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospjeća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima, i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 03. 2008. godine i dalje najveće učešće od 71% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove<sup>25</sup>) s učešćem od 15,1%, koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli ročnom usklađivanju dospjeća stavki aktive i obaveza. S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja.

- u 000 KM-

**Tabela 30 : Ročna struktura depozita**

DEPOZITI	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.079.002	48,7	4.747.689	46,6	4.608.026	45,3	116	97
Do 3 mjeseca	293.735	3,5	430.784	4,2	453.295	4,5	147	105
Do 1 godine	745.994	8,9	1.045.768	10,3	1.162.241	11,4	140	111
1. Ukupno kratkoročni	5.115.731	61,1	6.224.241	61,1	6.223.562	61,2	122	100
Do 3 godine	2.212.076	26,4	2.722.927	26,7	2.611.654	25,7	123	96
Preko 3 godine	1.051.515	12,5	1.243.809	12,2	1.335.560	13,1	118	107
2. Ukupno dugoročni	3.263.591	38,9	3.966.736	38,9	3.947.214	38,8	122	100
UKUPNO (1 + 2)	8.379.322	100,0	10.190.977	100,0	10.170.776	100,0	122	100

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2007. godinu, evidentne su neznatne promjene, odnosno porast učešća kratkoročnih depozita za 0,1% i za isti procent pad dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće na kraju prvog kvartala 2008. godine iznosilo 61,2% i 38,8%.

U kratkoročnim depozitima u odnosu na 2007. godinu nominalni pad od 140 miliona KM ili 3% ostvaren je kod depozita po viđenju, koji ujedno imaju i najveće učešće od 45,3% u ukupnim depozitima, dok su depoziti do tri mjeseca porasli za 22 miliona KM ili 5%, a depoziti do jedne godine za 116 miliona KM ili 11%. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće i dalje imaju depoziti građana (37,3%), koji su u odnosu na 2007.godinu smanjeni za 1,5% ili 27 miliona KM.

Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva od 48,5% i bankarskih institucija 27,6%, s blagim trendom povećanja njihovog učešća u prvom kvartalu 2008. godine (sa 25,6% na 27,6%). U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće od 62,7% imaju depoziti stanovništva (na kraju 2007. godine 62%), dok u periodu preko tri godine najveće učešće od 65,9% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2007. godine: 64,4%).

<sup>25</sup> Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obaveze trajnog karaktera.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

**Tabela 31 : Ročna struktura kredita**

KREDITI	31.12.2006.		31.12.2007.		31.03.2008.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	210.852	3,1	214.234	2,4	211.693	2,3	102	99
Kratkoročni krediti	1.360.381	19,9	1.719.297	19,4	1.933.272	20,5	126	112
Dugoročni krediti	5.248.921	77,0	6.941.472	78,2	7.278.198	77,2	132	105
UKUPNO KREDITI	6.820.154	100,0	8.875.003	100,0	9.423.163	100,0	130	106

U prvom kvartalu 2008. godine dugoročni krediti su povećani za 5% ili 337 miliona KM (67,5% ili 227 miliona KM od ostvarenog rasta odnosi se na kredite date stanovništvu), a kratkoročni za 12% ili 214 miliona KM (na privatna preduzeća se odnosi 74% ili 159 miliona KM).

Sektorska analiza po ročnosti pokazuje da se od ukupnih kredita datih stanovništvu 91,8% odnosi na dugoročne kredite, a kod kredita plasiranih privatnim preduzećima 62,7%, s trendom pada (na kraju 2007. godine 64,5%).

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 65,8%, uz stalni trend rasta, koji je u prvom kvartalu 2008. godine iznosio relativno visokih 6% ili 548 miliona KM, finansiranog iz depozitnih<sup>26</sup> i kreditnih izvora. Novčana sredstava smanjena su za 388 miliona KM ili 8%, a njihovo učešće sa 34,5% na 31,5%.

Banke su u prvom kvartalu 2008. godine redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH<sup>27</sup>. Obavezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijentata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli.

<sup>26</sup> Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07) od 01.01.2008.godine propisani su novi procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijeca do 30 dana mora biti angažirano u plasmane (instrumente aktive) s rokom dospijeca do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijeca do 90 dana u plasmane s rokom dospijeca do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijeca do 180 dana u plasmane s rokom dospijeca do 180 dana.

<sup>27</sup> Odlukom o izmjeni Odluke o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade na iznos rezerve („Službene novine F BiH“, br. 89/07) stopa obavezne rezerve je od 01.01.2008.godine povećana na 18% (od 01.12.2005. do 31.12.2007. godine iznosila je 15%).



- u % -

Koeficijenti	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.
1	2	3	4
Likvidna sredstva <sup>28</sup> / ukupna aktiva	37,4	34,5	31,5
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	62,2	58,1	53,2
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	68,0	67,3	67,2
Kreditni / depoziti i uzeti krediti <sup>29</sup>	69,6	73,7	77,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi <sup>30</sup>	68,5	72,2	76,5

U prva tri mjeseca 2008. godine nastavljen je trend laganog pada kvaliteta osnovnih pokazatelja likvidnosti, najviše zbog daljeg rasta kreditnih plasmana, a u usporedbi sa 2007. godinom skoro svi promatrani pokazatelji imali su negativnu promjenu između tri i pet procentnih poena. Ipak, ostaje konstatacija da je pozicija likvidnosti bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Strukturni pokazatelj učešća kratkoročnih obaveza u ukupnim finansijskim obavezama je nešto bolji nego na kraju 2007. godine. Posljednja dva pokazatelja, izražena kao odnos kredita i izvora iz kojih su finansirani (depoziti i uzeti krediti), su pogoršani i ocjenjuju se na granici zadovoljavajućeg.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava, i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.478.292	3.974.722	3.615.269	114	91
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.201.670	3.686.972	3.362.297	115	91
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.135.086	6.094.193	6.277.328	119	103
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.027.017	1.218.839	1.255.466	119	103
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	513.509	609.419	627.733	119	103
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.451.275	2.755.883	2.359.803	112	86
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.688.161	3.077.553	2.734.564	114	89

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana.

<sup>28</sup> Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

<sup>29</sup> Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

<sup>30</sup> Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

- u 000 KM -

<b>Tabela 34 : Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana</b>					
<b>Opis</b>	<b>31.12.2006.</b>	<b>31.12.2007.</b>	<b>31.03.2008.</b>	<b>INDEX</b>	
	<b>Iznos</b>	<b>Iznos</b>	<b>Iznos</b>	<b>3/2</b>	<b>4/3</b>
1	2	3	4	5	6
<b>I. 1-30 dana</b>					
1. Iznos finansijske aktive	5.111.643	5.685.911	5.341.788	111	94
2. iznos finansijskih obaveza	4.626.466	5.291.774	5.527.725	114	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	485.177	394.137	-185.937	81	
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	110,5%	107,4 %	96,6 %		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	85,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	10,5%	7,4%	11,6 %		
<b>II. 1-90 dana</b>					
1. Iznos finansijske aktive	5.622.709	6.291.403	5.953.502	112	95
2. iznos finansijskih obaveza	5.107.109	5.957.300	6.202.305	117	104
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	515.600	334.103	-248.803	65	
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	110,1%	105,6%	96,0 %		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	10,1%	5,6%	16,0 %		
<b>III. 1-180 dana</b>					
1. Iznos finansijske aktive	6.245.949	7.039.638	6.708.796	113	95
2. iznos finansijskih obaveza	5.662.698	6.861.962	7.152.389	121	104
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	583.251	177.676	-443.593	30	
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	110,3%	102,6%	93,8 %		
b) Propisani minimum %	95,0%	95,0%	75,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	15,3%	7,6%	18,8 %		

Iz pregleda se zaključuje da su se banke na dan 31. 03. 2008. godine pridržavale propisanih ograničenja, i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH je, na osnovu svih iznesenih pokazatelja, na zadovoljavajućem nivou. Međutim, iako se kod većine banaka rizik likvidnosti ocjenjuje niskim ili srednjim, evidentno je da je trend rizika rastući. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu navedeno, banke će u narednom periodu trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti i uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza banke na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka. FBA će, i putem izvještaja i on site kontrola u bankama, pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

#### 2.4. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim usljed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik ( FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti -individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka kojom se regulišu minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.<sup>31</sup>

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 03. 2008. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 13,5% ili 1,9 milijardi KM (na kraju 2007. godine 15,6% ili 2,2 milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 54,9% ili 7,9 milijardi KM (na kraju 2007. godine 53,9% ili 7,6 milijardi KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu<sup>32</sup> i ukupno:

-u milionima KM-

Tabela 35 : Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)										
Opis	31.12.2007.				31.03.2008.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.330	17,7	1.882	22,3	1.130	15,0	1.640	19,2	85	87
2. Krediti	157	2,1	205	2,4	141	1,9	186	2,2	90	91
3. Krediti s val. Klauzulom	5.910	78,9	6.233	73,8	6.203	82,1	6.593	77,3	105	106
4. Ostalo	98	1,3	130	1,5	79	1,0	110	1,3	81	85
Ukupno (1+2+3+4)	7.495	100,0	8.450	100,0	7.553	100,0	8.529	100,0	101	101
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	4.632	65,8	5.518	69,0	4.735	66,0	5.660	69,3	102	103
2. Uzeti krediti	1.752	24,9	1.806	22,6	1.827	25,5	1.880	23,0	104	104
3. Dep. i kred. s val. klauz.	341	4,8	341	4,3	311	4,3	311	3,8	91	91
4. ostalo	315	4,5	325	4,1	305	4,2	317	3,9	97	98
Ukupno (1+2+3+4)	7.040	100,0	7.990	100,0	7.178	100,0	8.168	100,0	102	102
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	38		41		7		25			
2. Pasiva	429		431		363		364			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	64		70		19		22			
%	4,8%		5,2%		1,3%		1,5%			
Kratka										
%										

<sup>31</sup> Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

<sup>32</sup> Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

Dozvoljena	30%	30%	30%	30%
Manja od dozvoljene	25,2%	24,8%	28,7%	28,5%

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktiv<sup>33</sup> dominantno je učešće EURO, s tim da je u prvom kvartalu 2008. godine smanjeno za 1,8 indeksnih poena (sa 71,5% na 69,7%) uz smanjenje nominalnog iznosa sa 1,6 milijardi na 1,4 milijarde KM. Učešće EURO u obavezama je takođe smanjeno sa 87,6% na 87,4% i pored povećanja nominalnog iznosa sa 6,7 milijardi KM na 6,9 milijardi KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit<sup>34</sup> i obaveza<sup>34</sup>, koji je posebno značajan u aktiv<sup>34</sup> (77,3% ili 6,6 milijardi KM) i ima stalni trend rasta, što je dijelom rezultat rasta uzetih inkredita kao sve značajnijeg izvora u strukturi pasive banaka. Na ostale devizne stavke aktive se odnosi 22,7% ili 1,9 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 15,8% ili 1,4 milijarde KM i ostale valute 6,9% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2007. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 6,2 milijarde KM su imali učešće od 73,8%, a ostale stavke u EURO 18,7% ili 1,6 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (9,1 milijarda KM) 73% je ugovoreno s valutnom klauzulom (na kraju 2006. godine 69%), uglavnom vezano za EURO (94%).

Na drugoj strani, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,2 milijarde KM) najveće učešće od 84,1% ili 6,9 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 3,8% ili 0,3 milijarde KM (na kraju 2006. godine učešće obaveza u EURO bilo je 83,8% ili 6,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 4,3% ili 0,3 milijarde KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvom kvartalu 2008. godine kretala u okviru propisanih ograničenja i u odnosu na 2007. godinu je poboljšana, čemu je doprinijelo i povećanje osnovnog kapitala od 7%.

Sa 31. 03. 2008. godine dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku osam, tako da je na nivou sistema iskazana duga devizna pozicija od 1,5% osnovnog kapitala banaka, što je za 28,5% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 1,3% pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (duga pozicija) i ista je za 28,7% manja od dozvoljene.

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

<sup>33</sup> Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

<sup>34</sup> U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit<sup>34</sup>) i obaveza sa valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

### III ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticajno djelovalo na banke i povratno, na privredu.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti, kao i do sada, na provođenju aktivnosti, iz njene nadležnosti, na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka off-site i on-site kontrolama, sa težištem na ograničenim-ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bančinog poslovanja, s ciljem da supervizija bude efikasnija i u tom smislu:
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa i Evropskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
  - na osnovu Zakona o Razvojnoj banci Federacije BiH, izrada nacрта podzakonskih akata kojima će se urediti poslovanje navedene banke, a koje će usvojiti Vlada Federacije BiH,
  - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
  - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
  - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd;
- kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- okončati proces preostalih privremenih uprava i ubrzati postupak likvidacija na osnovu zaključka Upravnog odbora od 29. 03. 2006. godine.

Takođe je potrebno dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- okončanju procesa privatizacije dvije državne banke;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finansijski sektor, koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, preduzeća koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, pretvorba Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo u Razvojnu banku Federacije BiH itd.;

- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- na osnovu dokumentovanih materijala stručno i profesionalno obrađenih u Udruženju banaka BiH, a putem Ministarstva finansija Federacije BiH, neophodno je ubrzano raditi na:
  - kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva,
  - uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu,
  - uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga,
  - donošenju zakona o zaštiti povjerenica i potpune odgovornosti dužnika,
  - donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, solventnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema interne kontrole i funkcije interne revizije koja će biti potpuno neovisna u radu;
- stalno unapređivati i saradivati s Udruženjem banaka BiH po pitanju stručnog osposobljavanja, izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i aktivno uključivanje u formiranje jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica;
- redovno i ažurno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj : UO-3-1/08  
Sarajevo, 10.06.2008. godine

## **PRILOZI**

<b>PRILOG 1.....</b>	<b>Osnovni podaci o bankama u F BiH</b>
<b>PRILOG 2.....</b>	<b>Bilans stanja banaka po šemi FBA</b>
<b>PRILOG 3.....</b>	<b>Štednja stanovništva u bankama F BiH</b>
<b>PRILOG 4.....</b>	<b>Izvještaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki</b>
<b>PRILOG 5.....</b>	<b>Bilans prihoda i rashoda banaka</b>
<b>PRILOG 6.....</b>	<b>Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala</b>
<b>PRILOG 7.....</b>	<b>Podaci o zaposlenim u bankama F BiH</b>

## Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.03.2008.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/VI	033/280-300, fax:280-230	ZUKIĆ ADNAN
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:472-159	AMER BUKVIĆ
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
4	FIMA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
5	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb.	036/332-901, fax:332-908	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
6	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-200, fax:444-235	PETAR JURČIĆ
7	INVESTICIJSKA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Paromlinska bb	033/277-900, fax:668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
8	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/401-804, fax:246-187	Privremeni direktor - SUVAD IBRANOVIĆ
9	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3.	032/401-804, fax:264-187	HASAN PORČIĆ
10	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
11	POŠTANSKA BANKA BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Branilaca Sarajeva 20/XI	033/212-993, fax:210-007	DŽENAMIR ABAZA
12	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:277-798	Privr.upravitelj - Maruf Burnazović - 17.07.2006.
13	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	PETER MÖLDERS
14	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Danijela Ozme 3	033/287-100, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
15	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 29	033/254-050, fax: 254-051	KENAN BOZKURT
16	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037/322-400, fax: 322-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
17	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-121, fax:312-123	BERISLAV KUTLE
18	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
19	UPI BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
20	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
21	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND



## BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

## AKTIVNI PODBILANS

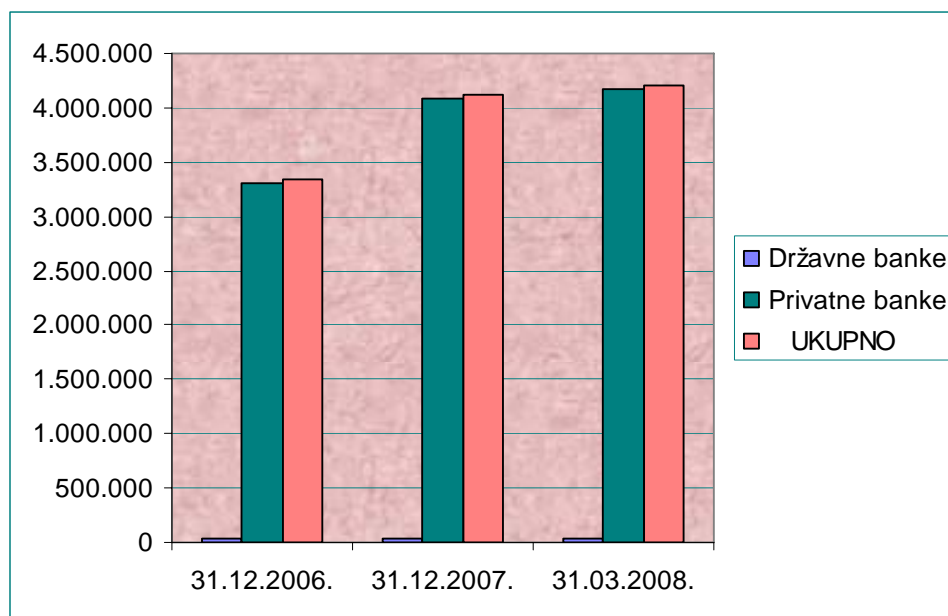
u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.
<b>A K T I V A</b>				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.286.202	4.895.107	4.506.608
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	1.514.758	349.375	313.141
1b	Kamatonosni računi depozita	2.771.444	4.545.732	4.193.467
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	41.121	44.361	32.682
3.	Plasmani drugim bankama	105.390	69.314	62.499
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	6.820.154	8.875.003	9.423.163
4a	Kreditni	6.609.122	8.660.601	9.211.304
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	180	168	166
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	210.852	214.234	211.693
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	4.801	4.204	4.085
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	314.012	364.721	367.529
7.	Ostale nekretnine	27.659	41.846	41.516
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	27.679	34.387	34.456
9.	Ostala aktiva	170.492	217.712	213.262
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	299.155	343.148	368.093
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	288.433	329.875	355.404
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	10.722	13.273	12.689
<b>11.</b>	<b>UKUPNA AKTIVA</b>	<b>11.498.355</b>	<b>14.203.507</b>	<b>14.317.707</b>
<b>O B A V E Z E</b>				
12.	Depoziti	8.379.322	10.190.977	10.170.776
12a	Kamatonosni depoziti	7.529.517	9.368.276	9.259.412
12b	Nekamatonosni depoziti	849.805	822.701	911.364
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	7.802	7.376	7.243
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	7.802	7.376	7.243
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.890	3.289	3.289
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.420.944	1.856.471	1.929.188
16a	sa preostalim rokom dospjeća do jedne godine	196.381	357.425	391.067
16b	sa preostalim rokom dospjeća preko jedne godine	1.224.563	1.499.046	1.538.121
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	145.079	242.791	223.253
18.	Ostale obaveze	315.733	384.585	453.955
<b>19.</b>	<b>UKUPNE OBAVEZE</b>	<b>10.271.770</b>	<b>12.685.489</b>	<b>12.787.704</b>
<b>K A P I T A L</b>				
20.	Trajne prioritetne dionice	30.180	26.224	26.136
21.	Obične dionice	858.610	1.018.997	1.008.312
22.	Emisiona ažia	71.130	94.739	120.814
22a	na trajne prioritetne dionice	8.332	28.123	28.211
22b	na obične dionice	62.798	66.616	92.603
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	172.581	262.894	368.702
24.	Kursne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	94.084	115.164	6.039
<b>26.</b>	<b>UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)</b>	<b>1.226.585</b>	<b>1.518.018</b>	<b>1.530.003</b>
<b>27.</b>	<b>UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)</b>	<b>11.498.355</b>	<b>14.203.507</b>	<b>14.317.707</b>
	<b>PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS</b>	<b>641.164</b>	<b>606.752</b>	<b>591.049</b>
	<b>UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA</b>	<b>12.139.519</b>	<b>14.810.259</b>	<b>14.908.756</b>

## NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

u 000 KM

	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.
Državne banke	31.723	30.469	31.848
Privatne banke	3.308.413	4.086.820	4.174.197
<b>UKUPNO</b>	<b>3.340.136</b>	<b>4.117.289</b>	<b>4.206.045</b>



PRILOG 4

KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI  
na dan **31.03.2008.** godine

- AKTIVNI BILANS -

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.601.503	321.599	6.529	3.639	2	<b>1.933.272</b>
2.	Dugoročni krediti	6.265.488	826.025	118.328	67.132	1.225	<b>7.278.198</b>
3.	Ostali plasmani	46.685	1.739	38	842	0	<b>49.304</b>
4.	Obračunata kamata	45.324	8.901	0	0	0	<b>54.225</b>
5.	Dospjela potraživanja	76.316	43.028	21.652	66.372	302	<b>207.670</b>
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	754	0	1	3.268	0	<b>4.023</b>
7.	Ostala aktiva	5.147.598	7.035	1.983	2.471	20	<b>5.159.107</b>
<b>8.</b>	<b>STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:</b>	<b>13.183.668</b>	<b>1.208.327</b>	<b>148.531</b>	<b>143.724</b>	<b>1.549</b>	<b>14.685.799</b>
	a) Plative garancije	364.734	37.495	306	1.372	0	<b>403.907</b>
9.	b) Činidbene garancije	422.164	126.747	603	163	0	<b>549.677</b>
10.	Nepokriveni akreditivi	55.805	21.741	0	299	0	<b>77.845</b>
11.	Neopozive kreditne obaveze	1.394.888	86.791	491	72	7	<b>1.482.249</b>
12.	Ostale potencijalne obaveze	3.530	0	0	0	0	<b>3.530</b>
<b>13.</b>	<b>STAVKE VANBILANSA UKUPNO:</b>	<b>2.241.121</b>	<b>272.774</b>	<b>1.400</b>	<b>1.906</b>	<b>7</b>	<b>2.517.208</b>
<b>14.</b>	<b>UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)</b>	<b>15.424.789</b>	<b>1.481.101</b>	<b>149.931</b>	<b>145.630</b>	<b>1.556</b>	<b>17.203.007</b>
15.	Opšti kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	209.349	105.107	37.500	77.043	1.556	<b>430.555</b>
16.	Već formirane Opšte rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	209.863	105.107	37.500	77.043	1.556	<b>431.069</b>
<b>17.</b>	<b>VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -</b>	<b>514</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>514</b>

## BILANS USPJEHA

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 31.03. 2007.		OSTVARENO 31.03.2008.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
<b>PRIHODI</b>					
Prihod od kamata	188.603	90%	212.737	114%	113
Kamatni troškovi	72.740	35%	93.975	50%	129
Neto kamatni prihodi	115.863	55%	118.762	64%	103
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	93.418	45%	67.641	36%	72
<b>UKUPNI PRIHOD</b>	<b>209.281</b>	<b>100%</b>	<b>186.403</b>	<b>100%</b>	<b>89</b>
<b>TROŠKOVI</b>					
Rezerve za potencijalne gubitke	38.158	18%	43.013	23%	113
Troškovi plaća i doprinosa	49.798	24%	55.236	30%	111
Troškovi fiksne aktive i režije	29.277	14%	31.681	17%	108
Ostali troškovi	36.120	17%	52.281	28%	145
<b>UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)</b>	<b>153.353</b>	<b>73%</b>	<b>182.211</b>	<b>98%</b>	<b>119</b>
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	55.928	27%	4.192	2%	7
Porez na prihod					
<b>NETO PRIHOD</b>	<b>55.928</b>	<b>27%</b>	<b>4.192</b>	<b>2%</b>	<b>7</b>

PRILOG 6

UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNI PO DBILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.
<b>1</b>	<b>OSNOVNI KAPITAL BANKE</b>			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice -novčane uplate	873.390	1.029.756	1.019.072
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisioh ažia ostvarenih pri uplati dionica	71.130	94.739	120.814
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	61.228	65.942	74.904
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	86.990	128.882	165.802
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	93.543	132.711	194.700
<b>1.a.</b>	<b>UKUPNO ( od 1.1. do 1.6.)</b>	<b>1.198.831</b>	<b>1.464.580</b>	<b>1.587.842</b>
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	62.603	65.514	74.065
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	7.030	8.261	18.419
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke		2	83
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	40.105	53.453	53.306
<b>1.b.</b>	<b>UKUPNO ( od 1.7. do 1.10.)</b>	<b>109.738</b>	<b>127.230</b>	<b>145.873</b>
<b>1.</b>	<b>IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: ( 1.a.-1.b.)</b>	<b>1.089.093</b>	<b>1.337.350</b>	<b>1.441.969</b>
<b>2</b>	<b>DOPUNSKI KAPITAL BANKE</b>			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice -novčane uplate	2.850	2.917	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	150.200	197.899	209.863
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	85.689	98.778	0
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	139.251	191.575	176.540
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	5.828	50.855	46.356
<b>2.</b>	<b>IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: ( od 2.1. do 2.8.)</b>	<b>383.818</b>	<b>542.024</b>	<b>435.588</b>
<b>3</b>	<b>ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE</b>			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	17.236	16.036	16.036
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
<b>3.</b>	<b>IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: ( od 3.1. do 3.4.)</b>	<b>17.236</b>	<b>16.036</b>	<b>16.036</b>
<b>A</b>	<b>IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)</b>	<b>1.455.675</b>	<b>1.863.338</b>	<b>1.861.521</b>
<b>B.</b>	<b>RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVALENTA</b>	<b>8.282.086</b>	<b>10.747.145</b>	<b>11.286.286</b>
<b>C.</b>	<b>STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100</b>	<b>17,6%</b>	<b>17,3%</b>	<b>16,5%</b>

## BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2006.	31.12.2007.	31.03.2008.
1	ABS BANKA dd SARAJEVO	297	326	344
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	104	145	158
3	BOR BANKA dd SARAJEVO	40	42	45
4	FIMA BANKA dd SARAJEVO	58	101	128
5	HVB CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	476	465	
6	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	98	93	92
7	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	492	550	572
8	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	84	104	105
9	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	163	154	160
10	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd V. KLADUŠA	66	65	65
11	LT GOSPODARSKA BANKA BANKA dd SARAJEVO	196		
12	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	479	472	478
13	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	595	831	858
14	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	63	97	104
15	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	170	163	163
16	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.348	1.543	1.641
17	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	108	129	146
18	UNA BANKA dd BIHAĆ	61	59	58
19	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	179	175
20	UPI BANKA dd SARAJEVO	233	479	491
21	UNI CREDIT ZAGREBACKA BANKA BH dd MOSTAR	840	840	1.336
22	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	175	184	185
23	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	285	340	346
	<b>UKUPNO</b>	<b>6.606</b>	<b>7.361</b>	<b>7.650</b>